

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
POLITIKAS ZINĀTNES NODAĻA

**EIROPAS IDENTITĀTES KONSTRUĒŠANA
(TRĪS DALĪBVALSTU GADĪJUMS)**

BAKALaura DARBS

Autors : Henrijs Verze

Studenta apliecības Nr.: hv09001

Darba vadītājs : asociētais profesors dr.sc.pol

Daunis Auers

RĪGA 2013

ANOTĀCIJA

Eiropas Savienības integrācijas un vienotās identitātes jautājumi ir aktuāla Eiropas Savienības ideoloģijas sastāvdaļa un skar katru no tās dalībvalstīm tieši tāpat, kā tās skar dažādi politiskie un ekonomiskie lēmumi. Darba mērķis ir izprast to, kā tiek veidota Eiropas Savienības vienotā identitāte pēc sociālā konstruktīvisma teorijas, pētot vienu no konstruktīvisma elementiem – simbolismu. Aplūkojot dažādus Eiropas Savienības būtiskos simbolus un pielīdzinot to aktualitāti nacionālajiem simboliem izvēlēto dalībnieku – Lielbritānijas, Latvijas un Vācijas galvaspilsētās. Šādi var iegūt nelielu ieskatu tajā, kā dažādi simboliskie elementi tiek lietoti lai veicinātu vienotas identitātes veidošanos, un vēlāk šo elementu lietojumu var salīdzināt ar patieso situāciju analizējot dažādas aptaujas, lai secinātu simbolisma ietekmes apmērus.

Eiropas Savienība; simbolisms ; sociālais konstruktīvisms ; identitāte ; integrācija.

ANNOTATION

Integration and identity of European Union is a topic that is affecting every member state just as much as all the political and economic decisions. The main goal of this research is to understand the process of the construction of European identity through on of the elements of the theory of social constructivism – symbolism. By analysing different symbols of European Union and comparing them to the use of national symbols it is possible to see the process of construction of European identity and later with the help of Eurobarometer data it is possible to see does the use of symbolism affects the actual feelings of European identity in the case of three members of the Union.

European Union, symbolism, social constructivism, identity, integration.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	5
1.ETNISKĀS GRUPAS UN NĀCIJAS.....	10
2. NACIONĀLĀ IDENTITĀTE.....	14
3.SOCIĀLAIS KONSTRUKTĪVISMS.....	16
4. SIMBOLISMS.....	20
5. EIROPAS SAVIENĪBAS SIMBOLI.....	26
6. SIMBOLISMA ELEMENTI LATVIJĀ.....	33
7. SIMBOLISMA ELEMENTI LIELBRITĀNIJĀ.....	37
8. SIMBOLISMA ELEMENTI VĀCIJĀ.....	40
9.IDENTIFICĒŠANĀS AR EIROPAS SAVIENĪBU.....	44
SECINĀJUMI	49

IEVADS

Eiropas Savienība mūsdienās izpaužas kā 27 valstu sadarbība politisko un ekonomisko problēmu risināšanai demokrātiskā ceļā.¹ Eiropas Savienības dalībvalstīm, katrai, ir sava vēsture, kā arī tās vēsture Eiropas Savienības sastāvā – kādēļ tā vēlējusies iestāties, kāds ir bijis tās iestāšanās ceļš un kāda ir tās dzīve Eiropas Savienības sastāvā. Ir skaidrs, ka ar 27 dalībvalstīm² Eiropas Savienības augšana neapstāsies, jo no sākotnēji 6 valstu savienības tās pirmatnējā veidojumā, Eiropas Savienība ir augusi līdz šim brīdim, pievienojot vēl 21 valsti savā sastāvā, ar vairākām valstīm kandidātu pulkā uz iestāšanos.³

Kaut gan politikas zinātnē izpratne par Eiropu un Eiropas Savienību var būt dažāda – noris diskusijas par ģeogrāfiskajām un politiskajām robežām, tāpat arī diskusija par to, kas īsti ir Eiropas identitāte – ir skaidrs, ka vienojošo faktoru nozīme dažādās jomās mēdz būt aktuāla, taču cik seni ir šie vienojošie faktori un Eiropas Savienības kopīgās identitātes ideoloģiskās saknes? Ja Eiropas Savienības tiešā vēsture sniedzas vairāku desmitu gadu tālā vēsturē, tad ideoloģiskais pamats dažādu valstu apvienošanai šajā teritorijā ir meklējams pat tūkstošu gadu tālā pagātnē. Pirmais veidojums, kas varētu tikt minēts kā Eiropas valstu kopības aizsācējs, ir Senās Romas impērija, kurā, kaut gan valstis tika pievienotas vardarbīgā ceļā, tās politiskie principi zināmā mērā līdzinājās daudziem vienojošiem faktoriem mūsdienu Eiropas Savienībā – tirdzniecības ceļu attīstīšana, vienota likumu vara un lēmumu pieņemšanas centri, vienota valūta, kā arī mēģinājumi popularizēt vienu valodu visās impērijai piederošajās teritorijās. Līdzīgi vai daļēji līdzīgi piemēri meklējami arī, piemēram, Kārļa Lielā, Napoleona valdīšanas laikos, un pat nacistiskās Vācijas uzplaukumā, kurā bija izteikti manāma Senās Romas impērijas ietekme saukļos un salutēšanas manierē.⁴ Protams, Eiropas vienotības idejas iepriekš minētajos formātos bija tendētas uz varas iegūšanu, pakļaušanu vai okupāciju, kurai līdzī darbojās arī liels daudzums vardarbības un cilvēku masveida iznīcināšanas, taču vienotās Eiropas ideja nav vien tirānu un varaskāru vadoņu instruments. Līdzīgi principi valda arī demokrātisko domātāju vidū, kuru doma balstās uz līdzīgu vienotību un attīstību, taču

¹ How the EU works. <http://europa.eu/about-eu/> (aplūkots 14.05.2013)

² Europa. Countries. http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm (aplūkots 14.05.2013)

³ Turpat.

⁴ The Economist. European unity: The history of an idea. <http://www.economist.com/node/2313040> (aplūkots 14.05.2013)

demokrātiskā vidē, kas veiksmīgi ir ieviesta mūsdienu izpratnē par Eiropas Savienību, jo būtiski ir pieminēt to, ka mūsdienu Eiropas Savienība ir vienīgais cilvēces vēsturē novērotais šāda tipa sadarbības veidojums, kurā valstis iestājas brīvprātīgi, un tām ir iespēja arī šo savienību pamest, pretēji vēsturē novērotajam, ka tā vietā lai valstis brīvprātīgi pieteiktos un viņu dalība tiktu ilgstoši aplūkota un analizēta, valstis tika iekarotas un okupētas. Neskatoties uz dažādo režīmu un ideju izpaušmēm, likumsakarīgā Eiropas teritorijas valstu kopība gan okupācijas piekritēju, gan demokrātijas ideju pārstāvju acīs ir pastāvējusi gana sen.

Sakarā ar brīvprātīgo un demokrātisko ideju dominanci mūsdienu Eiropas Savienībā, aktuālas kļūst integrācijas un identitātes tēmas⁵, jo demokrātiskā valstu savienībā, kurā lielākā daļa lēmumu tiek pieņemti diskusiju ceļā, aktuālas paliek katras dalībvalsts nacionālās intereses, dažādi nacionālie un etniskie faktori, kā arī dalībvalstu iekšējie viedokļi un sabiedriskās domas. Šie visi faktori, teorētiski, ir pietiekami daudz lai kopēja lēmuma pieņemšanu padarīt teju vai neiespējamu – jo neskatoties uz Eiropas Savienības ideoloģisko pamatojumu tās eksistencei un darbībai, kas vēsta par kopējiem mērķiem, kas idejiskā līmenī ir būtiski un saistoši visām dalībvalstīm, visas Eiropas Savienības sastāvā esošās valstis ir kaut kādā mērā radušas būt suverēnas savā lēmumu pieņemšanā un nākotnes ceļa plānošanā, par ko lielā mērā ir atbildīga nevis vēsturiskā pieredze, bet gan nacionālo vērtību un brīvību dominēšana.

Tēmas aktualitāte ir balstīta uz izrietošo problēmu par kopīgu nākotni un vienošanos par plānu kopējai attīstībai⁶, kas būtu pieņemams visām dalībvalstīm, neskatoties uz to, ka katra no šīm valstīm vēsturiski ir veidojusi savu attīstību savādāk. Dalībvalstīm ir jāspēj pieņemt nepopulāri lēmumi, ja Eiropas Savienības ietvaros tiem ir liela nozīme un tie noved pie zināmiem uzlabojumiem. Tieši šeit parādās divas sabiedrības puses – viena ir nacionālā identitāte, kas balstās uz savas valsts vēsturi un interesēm, un otra ir tā dēvētā Eiropas vienotā identitāte, kura balstās uz kopīgu mērķu un interešu pārstāvēšanu un attīstās tādā virzienā, kad sabiedrība sevi redzētu kā Eiropas Savienības iedzīvotājus, nevis kādas konkrētas valsts iedzīvotājus, atstājot Eiropas Savienības faktoru sekundāru un mazāk nozīmīgu.

⁵ Europolitix. European Intergration. <http://www.europolitix.com/eu-integration.html> (aplūkots 14.05.2013)

⁶ Euractiv. Barroso: More EU integration idispensable for our economy. <http://www.euractiv.com/priorities/barroso-federalism-concept-faces-news-519271> (aplūkots 14.05.2013)

Mūsdienās, derīgs paraugs būtu Eiropas Savienības sabiedrotais – Amerikas Savienotās Valstis, kas demonstrē multikulturālas vides iezīmes federatīvā sistēmā, vismaz šķietami sekmīgi parādot to, ka dažādas nacionalitātes un etniskās grupas, lai gan būdamas atšķirīgas savā ikdienas dzīvē, spēj dzīvot vienas valsts ietvaros pietiekami, lai šis štatu kopums spētu primāri virzīt valsts kopējo progresu vairākus simtus gadu kļūstot par paraugu ne tikai politiskās, bet arī ekonomiskās attīstības jomās.⁷

Kaut gan Eiropas Savienības ideja par federatīvo modeli ir ļoti diskutabla un neskaidra⁸, tas nekādi nemaina Eiropas identitātes nozīmi nākotnes progresa sakarā. Mūsdienu tehnoloģijas un zinātnes attīstība jau šobrīd ir novedusi pie plaši aprunātās globalizācijas, kuras blakus efekts būtu šķietama vienotās identitātes veidošanās – ar interneta starpniecību sabiedrība spēj kontaktēties un tādējādi integrēties ar cita tipa sabiedrību, iepazīstot un pieņemot tās kulturālās atšķirības. Transporta un sakaru attīstība šobrīd piedāvā vienas dienas laikā nokļūt gandrīz jebkurā Eiropas valstī. Eiropas Savienības robežu likumi, no loģistikas viedokļa, valstu nošķirumu jau ir padarījuši izteikti mazsvarīgu.

Darba gaitā plānots apskatīt identitāti veidojošos faktoros no sociālā konstruktīvisma pieejas puses - nošķirt nacionālo identitāti no Eiropas vienotās identitātes principiem un apskatīt 3 dalībvalstu gadījumus – Latvijas, Lielbritānijas un Vācijā, analizējot sabiedrisko domu sakarā ar Eiropas un nacionālo identitāti, kā arī izpētīt to, kā katrā no valstīm izpaužas dažādi identitāti un sabiedrisko domu ietekmējošie faktori, konstruktīvisma gadījumā izraudzītais faktors ir simbolisms un kā tas ietekmē sabiedrību. Attiecīgi, tiks pētīti konkrēti simbolisma elementi, kas saistīti ar nacionālo identitāti, un tas, kā Eiropas vienoto identitāti saturošus simbolisma elementus izmanto Latvijas, Vācijas un Lielbritānijas galvaspilsētās. No šī izriet darba izpētes jautājums : „*kurā no trīs izvēlēto valstu gadījumiem Eiropas vienotā identitāte tiek konstruēta vairāk?*” un attiecīgā hipotēze : „*Eiropas vienotā identitāte vairāk tiek konstruēta Vācijā*”. Šāds izpētes jautājums tiek izvēlēts balstoties uz pieņēmumu, ka Vācijai pēc otrā pasaules kara varētu būt lielāka nepieciešamība pēc identitātes rekonstrukcijas, kā arī sakarā ar kara notikumiem,

⁷ Center for Immigration Studies. Multiculturalism in the U.S <http://www.cis.org/research/politics-of-recognition> (aplūkots 14.05.2013)

⁸ Emanuela A. Matei : Could you characterize the EU as being a federal state? http://www.researchgate.net/post/Could_you_characterize_the_European_Union_as_being_a_federal_state>If_the_answer_is_not_yet_which_are_the_steps_to_take_in_order_to_accomplish_it (aplūkots 14.05.2013)

Vācija varētu būt nedaudz uzmanīgāka ar savas nacionalitātes publisko paušanu. Lielbritānijai, piemēram, šāda nepieciešamība varētu nebūt, jo valsts nav mantojusi nelāgu slavu, kā arī vēstures gaitā varētu būt izveidojusi ļoti spēcīgas nacionālās identitātes pazīmes. Latvijas gadījums izvēlēts kā salīdzinājums starp vecāku Eiropas Savienības dalībnieci – Lielbritāniju, nacionālās identitātes jautājumos, jo arī Latvijai ir iemesls cīnīties par šo identitāti sakarā ar lielo daudzumu karu un laika posmiem okupācijas režīmos vēsturē.

Iemesli, kādēļ vienotās identitātes jautājumi ir aktuāli un par tiem būtu jārunā un tie būtu jāpēta, daļēji izriet no iepriekš rakstītā, taču vispārīgi vērtējot situāciju kļūst skaidrs, ka vienotiem mērķiem ir nepieciešamas vismaz daļēji vienotas intereses, kas savukārt izriet no līdzīgas identitātes. Paturot nacionālo identitāti, katra tauta patur savas valsts prioritātes un vēsturisko gaitu, piemēram, ekonomikā un valstij aktuālās nozarēs, kas pārrunu procesā un budžeta, kā arī atbalsta naudas sadalījumā kaitē kopējam mērķim – katra valsts cīnoties par savu prioritāti nespēj saredzēt to, ka iespējams kaimiņu valsts šajā jomā ir labāka, un visiem būtu jāatbalsta tieši kaimiņu piedāvātais, nevis pašu. Skaidrībai, piemērs varētu būt sekojošs – ja Eiropas Savienībā ir liels daudzums valstu, kas vēsturiski ir cieši saistītas ar zemkopību un kaut kāda veida nacionālā pārlicība sekmē savas valsts produktu atbalstu, visas šīs valstis vēlēšies papildus subsīdijas un atbalstu saviem zemniekiem, kamēr iespējams, liela daļa no šīm valstīm nav konkurētspējīgas attiecīgajā jomā, un subsīdiju nauda kaut kādā mērā tiek izšķērdēta tā vietā, lai attiecīgās valstis, kas šajā jomā nav gana spējīgas, izmantotu šo naudu citu stipro pušu attīstībai. Šis ir tikai viens ekonomiska rakstura apsvērumi un, kaut gan Eiropas Savienība lielā mērā ir tieši ekonomiska rakstura savienība, lai veidotu ilgtspējīgu valstu savienību un vidi iedzīvotāju starpā, ir nepieciešama arī kulturāla un ideoloģiska saikne starp iedzīvotājiem.

Tieši apziņa sabiedrībā, par to, ka viņi ir daļa no kāda vesela kopuma, un atziņa, ka šie kopuma pārstāji dalībnieki ir kaut kādā mērā svarīgi, tāpat kā vienas valsts robežās esošie cilvēki ir tas, kas ilgtermiņā veido kopības apziņu, līdzīgas vērtības, tradīcijas un izpratni par lietām, kas kopumā būtu dēvējama par vienotu identitāti. Lai nodrošinātu progresīvu attīstību Eiropas Savienībai, darba autors uzskata, ka līdzīga identitātes izpratne ir nepieciešama, lai šī savienība attīstītos tālāk par valstu kopumu, kas nodarbojas ar vienotas tirgus un ekonomiskās situācijas jautājumu risināšanu savas valsts interesēs, jo tur, kur ir daudz savtīgu interešu, rodas

daudzi vājie punkti, kas laikam ejot, saskaroties ar dažādām grūtībām, paliek aiz vien redzamāki un bīstamāki kopējai struktūrai.

Temata aktualitāti arī apstiprina Eiropas Savienības teorētiskā ideoloģija par valstu un tautu vienotību, kā arī dažādi centieni un pasākumu kopumi virzīt sabiedrības integrāciju vienotas identitātes virzienā.

1. ETNISKĀS GRUPAS UN NĀCIJAS

Runājot par nacionālo identitāti un Eiropas identitāti, bieži ir jāsaskaras ar dažādiem terminiem, kas cieši saistīti ar šajā darbā aplūkoto jautājumu. Enciklopēdiskais skaidrojums par to, kas ir etniskā grupa, ir tāds, ka etniskā grupa ir konkrēta daļa cilvēku populācijā, kas savstarpēji identificējas uz vēsturiskas izcelsmes bāzes un radniecības. Tāpat arī etniskās grupas vieno kopēja kultūra un izturēšanās iezīmes, reliģija un valoda. Kaut gan pastāv gadījumi, kad etniskās grupas ir izveidojušās nesenāk uz kādu notikumu bāzes, tomēr lielākajā daļā gadījumu ir pieņemts uzskatīt, ka etnisko grupu locekļi savstarpēji identificējas un balstās uz spēcīgām vēsturiski kulturālo tradīciju saknēm.⁹

Pola Brasa darbā par etniskajām grupām nacionālismu (*Paul R. Brass – Ethnicity and Nationalism*) autors izvirza trīs etnisko grupu pazīmes¹⁰ – objektīvās pazīmes, subjektīvās un mentalitāte. Objektīvās pazīmes ir tādas pazīmes, kuras ir novērojamas katram cilvēkam raugoties no malas – tās varētu būt kādas īpašas vizuālās iezīmes, kā ādas krāsa, specifiski fiziskie parametri, apdzīvotā teritorija un tās iezīmes. Protams, šīs pazīmes lielā mērā var būt maldinošas subjektīvu iemeslu dēļ, tādēļ apkārtējie cilvēki nereti mēdz jaukt dažādas etniskās grupas sakarā ar savām nepilnīgajām zināšanām par konkrētās etniskās grupas objektīvajām pazīmēm, taču šajā gadījumā, autors vairāk runā par iepriekš definējamām un izanalizētām objektīvajām pazīmēm, nevis spriedumiem no malas. Subjektīvie etnisko grupu veidojošie faktori ir tie faktori, kas meklējami konkrētās etniskās grupas locekļu subjektīvajā izpratnē. Šeit pieskaitāma konkrētā indivīda izpratne par to, kurai etniskajai grupai viņš pieder, kādas ir viņa reliģiskās pārliecības un uzskati. Šis skaidro to, kādēļ ir iespējama dalīšanās starp etniskajām grupām, šķietami vienā teritorijā, vienā vēsturiskajā kontinuitātē, sakrītot visiem objektīvajiem faktoriem. Izveidojoties nelielām atšķirībām kultūrā vai uzskatos, var izveidoties atsevišķas etniskās grupas, un šajos gadījumos iznāk, ka galvenais nodalītājs ir subjektīvais faktors par indivīda izpratni, kas noteiks to, kurai jaunizveidotajai grupai viņš sevi pieskaita. Mentalitātes faktors, savukārt, neprasa īpašus paskaidrojumus – tā ir indivīdu izturēšanās, raksturs un reakcija saskaroties ar dažādām dzīves situācijām.

⁹ http://www.sciencedaily.com/articles/e/ethnic_group.htm (aplūkots 12.04.2013)

¹⁰ Miller D. *On Nationality*. Oxford: Clarendon Press, 1995, 18.lpp

Pols Brass arī raksta, ka sabiedrībā novērojama terminu „nācija” un „valsts” saplūšana – šos vārdus mēdz izmantot lai apzīmētu vienu un to pašu, vai izpratne par tiem ir ļoti līdzīga. Skaidrojot „nāciju” autors raksta : „Nācijas ir rezultāts procesam, kurā sabiedrība mainās no agrārās uz industriālo un birokrātisko sabiedrības modeli, kuram ir ļoti svarīga sava teritorija, kopēja kultūra un kurā integrācija notiek politisku procesu ceļā”¹¹ , kamēr autors Deivids Millers (*David Miller*) savā darbā „*On Nationality*” nacionalitāti skaidro kā sabiedrības daļu, kas apzina sevi un sev līdzīgos, un vēlās panākt politisku brīvību, kamēr termins „valsts” autora skaidrojumā, ir politisku institūciju kopums, kuru veido pati nācija, lai oficiālā ceļā nodrošinātu sev nepieciešamo brīvību un mērķu papildījumu politiskajā jomā¹².

Attiecīgi, vienas valsts ietvaros var pastāvēt vairākas etniskās grupas, kā arī etniskās grupas un nacionalitātes, kuras abas definē kultūras iezīmes, valoda, reliģija, personu subjektīvā piederības izpausme un šajā gadījumā nebūs iespējams precīzi noteikt robežu starp nacionalitāti un etnisko piederību, tomēr lai saprastu šo vārdu atšķirīgo nozīmi ir nepieciešams aplūkot sekojošu piemēru, kuram visērtāk kalpos Amerikas Savienoto Valstu piemērs. Uz doto brīdi, konkrētas teritorijas ietvaros atrodas daudzas etniskās grupas – tām ir visas etnisko grupu atšķirību pazīmes – atšķirīgas vizuālās pazīmes, tās cēlušās no atšķirīgām teritorijām, nereti novērojami arī dažādi reliģiskie uzskati, atšķirīgi mentalitāti skaidrojošie faktori, kā arī viņu pašu apziņa un piederības izjūtas konkrētai etniskajai grupai. Piemēram, meksikāņu izcelsmes un īru izcelsmes amerikāņiem būs dažādi reliģiskie uzskati, vēsturiskās kontinuitātes principi un abi šie indivīdi apzinās savas atšķirības viens no otra un atšķirības starp savu etnisko grupu un otra indivīda etnisko grupu. Pēc iepriekšminēto autoru skaidrojuma, var nojaust, ka nāciju veidojošajiem faktoriem ir jābūt nedaudz vispārīgākiem. Kā jau minēts, nācija ir konkrēta cilvēku grupa, kas vienota ar konkrētām pazīmēm, kas ļoti līdzīgas etnisko grupu pazīmēm, taču nācija ar valsts palīdzību centīsies atrisināt dažādu politisko jautājumu problēmas lai panāktu oficiālu statusu un politisko drošību, kā arī neatkarību savas teritorijas ietvaros. No tā izriet, ka nācijas nereti ir dažādu etnisko grupu sakopojums, kas kādu iemeslu dēļ ir izveidojies dēļ vēlmes nostiprināt savu spēju ietekmēt politiskos procesu sevis apdzīvotajā teritorijā. Nācija var sastāvēt gan no vienas etniskās grupas, kas apdzīvo konkrētu teritoriju un attiecīgi vēlās izveidot oficiālu valsts struktūru, gan no

¹¹ Brass R.P. *Ethnicity And Nationalism*. New Dehli: Sage Publications, 1991, 156.lpp

¹² Miller D. *On Nationality*. Oxford: Clarendon Press, 1997, 19.lpp

vairākām etniskām grupām, kas apvienojas zem vienas nacionalitātes līdzīgu iemeslu dēļ.¹³ Tieši pēc iepriekš aprakstītā piemēra ar Amerikas Savienotajām Valstīm ir skaidrs, ka konkrētajā teritorijā dzīvo dažādu etnisko grupu pārstāvji un tika iepriekš minēts piemērs ar meksikāņu un īru izcelsmes indivīdiem, kas neatkarīgi no savas etniskās piederības un atšķirīgo izcelsmi, vēsturi, vizuālajām iezīmēm, kulturālajām izpausmēm un reliģiskās pārliecības ir amerikāņu nācijas locekļi, un amerikāņu nācija arī iezīmējās līdzīgi, kā etniskās grupas – teritorija, kultūra, reliģija un mentalitāte.

Šajā momentā ir interesanti aplūkot to, kuros gadījumos virsroku ņem kādi no dažādiem atšķirību faktoriem. Ir skaidrs, ka, piemēram, amerikāņu nacionalitātes indivīdi, kas ir dažādu etnisko grupu piederīgie, ir iemantojuši jaunu patstāvīgo teritoriju. Taču viņi nereti apvienos kulturālās iezīmes – viņi var paturēt gan savai etniskajai grupai piederīgo kultūru, gan arī pārņemt kādas tieši amerikāņu nācijai svarīgas tradīcijas, kas būtu saistītas ar vēsturi un dažādiem notikumiem – svētkiem, personībām. No šī varētu izsecināt, ka nācijas veidojas tur, kur viena vai vairākas etniskās grupas sāk vienoties par kopīgu mērķi oficiāli apstiprināt savu politisko brīvību un pārliecības, un šādā veidā veido valsti, vai dažādu etnisko grupu gadījumā – apvienojas iepriekšminētajam nolūkam.

Tieši sakarā ar iespējamo etnisko grupu savstarpējo integrāciju, ir iespējama dažādu etnisko grupu saplūšana tā, lai mainītos dažādi etnisko grupu un nacionalitāti nošķirošie faktori. Piemēram – amerikāņu nacionālās tradīcijas ir jauni veidotas uz nacionālās vienotības bāzes sakarā ar nācijas salīdzinoši neseno vēsturi, kad dažādas etniskās grupas ir apvienojušās lai veidotu ko jaunu. Tāpat arī valodas – amerikāņu angļu valoda ir atšķirīga gan izloksnē, gan rakstībā no britu angļu valodas. Tāpat arī to valodu lietotāji, kas nonāk ilgtermiņa saskarē ar citu valodu, nereti izveido jaunu valodas izloksni vai paveidu. Vēsturiski var veidoties jaunas valodas, vai vienkārši – jaunas izloksnes, kā tas ir novērojams spāņu valodas lietotāju vidū Amerikā, veidojot jaunu valodu, ko sabiedrībā dēvē kā spāņu-angļu valodu jeb „*Spanglish*”¹⁴ vai sakarā ar dažādo valodu sajaukumu, piemēram, Singapūrā izveidojušos „*Singlish*” angļu valodas paveidu.¹⁵ Tāpat arī vizuālās atšķirības starp etniskajām grupām laika gaitā var mainīties, sakarā ar etnisko grupu integrāciju vienotā teritorijā vai jaunizveidotajā

¹³ Griffiths I.S. *Nationalism and Ethnic Conflict*. Oxford: Oxford University Press, 1993, 13.-14.lpp

¹⁴ Urban Dictionary : Spanglish. <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=spanglish> (aplūkots 16.05.2013)

¹⁵ Urban Dictionary : Singlish. <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=singlish> (aplūkots 16.05.2013)

valstī. Kopā šiem visiem faktoriem savienojoties, ir iespējama pilnīgi jaunu pazīmju izveidošanās – jaunas valodas, jaunas mentalitātes un par vizuālais izskats.

Dažādām etniskajām grupām saplūstot vienā valstī un cenšoties izveidot nāciju, vai arī necenšoties to darīt, var notikt vai nu savstarpēja integrācija, kas noved pie iepriekšminētajām izmaiņām etnisko grupu pazīmēs, gan arī dažādas konfliktējošas situācijas. Tas, cik ļoti veiksmīgi notiks integrācija starp etniskajām grupām, tradīciju pārņemšana vai jaunu tradīciju veidošana, valodas pārņemšana vai jaunas valodas izveidošanās, stingra vizuālā paskata nošķiršana, sakarā ar kādiem reliģiskiem vai politiskiem lēmumiem, kas paredzētu nevēlamu etnisko grupu sajaukšanos, vai praktiski jaunas etniskās grupas izveidi un visiem pārējiem iespējamajiem scenārijiem, ir atkarīgs no dažādām mijiedarbībā iesaistīto etnisko grupu pazīmēm. Vēsture, vēsturiskā kontinuitāte, mentalitāte, uzskati un dažādas pārliecības par citām mijiedarbībā iesaistītajām etniskajām grupām arī noteiks to, vai notiks etnisko grupu saplūšana, vai arī tās stingri centīsies nodalīties un turpinās konfliktēt arī vienas valsts ietvaros.

Pie integrācijas jautājuma ir būtiski arī pieminēt vēl vienu iespējamo scenāriju – asimilāciju. Ja lielu daļu no topošās nācijas veido sena kultūra un senas tradīcijas, ar ļoti spēcīgām vēsturiskām saknēm un uzskatiem, tad tai nonākot mijiedarbībā ar jaunāku vai vājāku etnisko grupu, vai vienkārši – tādu, kas ir skaitliski ievērojamā mazākumā, ir iespējama nevis integrācija vai jaunu pazīmju veidošanās, bet mazākās vai vājākās grupas pilnīga eksistences beigšanās, ja attiecīgie mijiedarbības procesi notiks pietiekami ilgā laika posmā. Attiecīgi, šādā scenārijā, vājākās/jaunākās/mazākās etniskās grupas novājināšanās un atšķirīgo iezīmju izsīkšana ir laika jautājums.

2. NACIONĀLĀ IDENTITĀTE

Termins „nacionālā identitāte” ir viens no diviem būtiskākajiem terminiem šī darba izstrādē, kopā ar terminu „Eiropas vienotā identitāte”. Nacionālā identitāte ir indivīdu identitātes veids, kas saistīta ar viņu nacionalitāti un notiek caur indivīda apziņu. Nav iespējams runāt par kāda indivīda nacionālo identitāti, ja viņš piederību šai identitātei noliedz vai nevēlās pieņemt – līdzīgi kā darbā ar apskatāmo Eiropas vienoto identitāti, kura var pastāvēt tikai caur konkrētu indivīdu grupu vēlmi tai piederēt, un apziņu par savu piederību.¹⁶ No tā izriet, ka viena no nacionālās identitātes pazīmēm ir indivīda apzināšanas par savu piederību šai grupai, konkrētu īpašību un paralēļu novilkšana šajā jomā, kas nodala šo identitāti, no citām, kā arī atziņa, kādi cilvēki vēl pieder šai identitātei. Tātad nacionālajai identitātei ir jābūt gan apziņas līmenī, gan arī reāli nodalāmai no citām identitātēm – tādi faktori kā vai nu pastāvoša teritorija, vai kāda kopīga vēsturiskā izcelsmes vieta varētu kalpot kā papildus nacionālo identitāti stiprinošs faktors, kopā ar citiem, arī etnisko grupu nodalošajiem faktoriem – piemēram, kopīgu vēsturi.¹⁷

Valstīs, kurās ir izteikti multikulturāla vide, nereti var manīt šo elementu dažādo izpausmi cilvēkos, kas vēlas paturēt kādu nacionālo identitāti, gan arī tajos, kas vēlas integrēties jaunā vidē.¹⁸ Dažādās valstīs nereti novērojama kādas nacionalitātes iedzīvotāju koncentrācija vienotības nolūkos – kur arī daudz redzamāk var novērot attiecīgās nacionālās identitātes izpausmes gan valodas lietošanas, gan vēsturiskās apziņas un simbolisma sakarā. Par piemēru var izmantot Amerikas Savienotās Valstis un, piemēram, meksikāņu izcelsmes iedzīvotājus, kuri no šī aspekta dalāmi divās grupās – vienā grupā ir tie iedzīvotāji, kas neskatoties uz to, ka dzīvo Amerikā, cenšas saglabāt savu nacionālo identitāti koncentrējoties kādos rajonos, kuros dzīvo vairāk šai nacionālajai identitātei piederīgie iedzīvotāji, līdz ar to šajā vidē daudz biežāk lietojama viņu identitātei piederošā valoda, izturēšanās un simbolisms – svētki un notikumi.

Taču tāpat arī novērojami tādi meksikāņu izcelsmes iedzīvotāji, kas vairāk integrējās izteikti amerikāniskajā vidē, un nekoncentrējas meksikāņu identitātei

¹⁶ Guibernau M., Hutchinson J. *Understanding Nationalism*. Cambridge: Polity Press, 2001, 19.lpp

¹⁷ Eriksen H.T. *Ethnicity and Nationalism*. London: Pluto Press, 2010, 120.lpp

¹⁸ Spencer P., Wollman H. *Nationalism – A Critical Introduction*. London: SAGE Publications, 2002, 58.lpp

raksturīgākā vidē, bet iespējams pat nokļūst citu nacionalitāšu ģimeņu lokā vai integrējas atšķirīgos rajonos, nedaudz zaudējot savu dzimto identitāti savas labprātīgās izvēles dēļ, kas skaidro iepriekš apskatīto apziņas un piederības sajūtas faktoru – neatkarīgi no dažādiem dzimtajai identitātei raksturīgajiem faktoriem, ja individuā nepastāv apziņa un vēlme piederēt šai identitātei, viņu tai pieskaitīt nevar – tā veidojas jaunas nācijas, vai jau esošās nācijās integrējas indivīdi no citām nācijām.

Lai nodalītu vienu nacionālo identitāti no citas, un lai konkrēto nacionālo identitāti pārstāvošie cilvēki nošķirtos nepieciešamo robežu ietvaros, tiek lietoti dažādi nacionālo identitāti veidojošie instrumenti. Jau vairākas reizes minēts, ka būtiskākais instruments šeit ir cilvēku vēlme nodalīt sevi no citiem un veidot kaut ko savu attiecīgajos identitātes jautājumos. Tad, kad konkrētās grupas vēlme ir stabila, un šī grupa ir izveidota apziņas līmenī, sabiedrība sāk veidot konkrētus elementus, kas atšķirs viņus no citām grupām. Simbolisms ir viens no ērtākajiem instrumentiem, kas izmantojams ļoti daudzās jomās, tajā skaitā arī nacionālās identitātes veidošanā¹⁹(tieši tādēļ valstīm ir svarīgi tās karogi, un pret tiem pieprasa izrādīt zināmu cieņu). Nāciju raksturojošie simboli ir karogi, himnas, mākslas un literārie darbi, tradīcijas, piemiņas dienas, svētki, vēsture, svētvietas, dažādi stāsti un pat fiktīvi vēsturiski-literārie darbi. Dažādi simboli kalpo par identitāti nošķirošiem instrumentiem, ap kuriem apvīti dažādi nostāsti vai reāli notikumi, kas raksturīgi zināmajai nācijai un tās vēsturei, vai dažādas fiktīvas teikas, kas veidotas lai ne tikai nošķirtu attiecīgo indivīdu grupu no citām, bet arī lai glaimotu tai, un zināmā mērā kalpotu kā reliģijai līdzīgs materiāls, kas paredzēts tautas gara stiprināšanai un dažādu apziņu veidošanai. Piemēram, nereti ir sastopamas dažādas teikas un nostāsti, kas saistīti ar mitoloģiskiem un neeksistējošiem notikumiem vai personām, kas it kā ir cēlušās konkrētā teritorijā, vai pārstāvējušas konkrētu nāciju senā vēsturē, un bijušas, piemēram, īpaši drosmīgas vai spējīgas kādā konkrētā jomā. Pateicoties šādam darbam, konkrētā nācija dažādos dzīves posmos var censties līdzināties konkrētiem tēliem, vai šiem tēliem vismaz tiek pielīdzinātas laiku no laika. Tāpat arī vēsturiskie notikumi tautā var tikt loloti līdzīgu mērķu dēļ – tiem par godu nosauc ielas, rīko svētku parādes vai būvē pieminekļus tā, lai šie notikumi paliktu atmiņā – vai nu kāda svarīga notikuma dēļ, kas tiek turēts tautas atmiņā apziņas un gara uzturēšanā.

¹⁹ Miller D. *On Nationality*. Oxford: Clarendon Press, 1997, 19.lpp

3.SOCIĀLAIS KONSTRUKTĪVISMIS

Šī darba ietvaros plānots aplūkot trīs dalībvalstu gadījumu, padziļināti pētot šo valstu galvaspilsētas ar mērķi noskaidrot kā attiecīgajās pilsētās tiek konstruēta Eiropas identitāte. Šo procesu sauc par sociālo konstruktīvismu un pirms konkrētu gadījumu un instrumentu apskates ir būtiski apzināt sociālā konstruktīvisma teorētisko pusi, kas vēlāk palīdzēs izprast to, kas šajā pētījumā tiek noskaidrots.

Sociālais konstruktīvisms jeb vienkārši – konstruktīvisms ir viena no starptautisko attiecību jomas teorijām, un no tā izriet, ka sociālais konstruktīvisms cenšas skaidrot dažādu valstu un organizāciju savstarpējās attiecības, taču šī teorija ļoti lielu vērību pievērš arī sabiedrībai un tieši tādēļ, tā aktuāli tiek lietota tieši Eiropas integrācijas procesu risināšanā, jo tajā ir iekļautas gan attiecības starp organizācijām, valstīm un arī sabiedrību kopumā.²⁰

Sociālā konstruktīvisma teorija sākās no uzskata, ka apkārtējā pasaule neeksistē ārpus sabiedrības pati par sevi. Tas nav kaut kas, kas vienkārši ir, un tad sabiedrība tajā iekļaujas, redzot visus procesus un pasauli tādu, kāda tā ir jau iepriekš radīta, un tieši tāpat arī sabiedrība un indivīds – tie nedzīvo iepriekš iekārtotā pasaulē, kurā visi nosacījumi un vērtības ir jau skaidri zināmas. Šī teorija cenšas parādīt pasauli no citas puses. Visi pasaules uzskati un vērtības ir subjektīvi un atkarīgi no sabiedrības izpratnes par to. Katram procesam, katrai lietai un vērtībai tiek piešķirta kāda konkrēta nozīme un caur šo tiek konstruēts sabiedrības redzējums jeb vienkāršāk sakot – sabiedrība pati veido to vidi, kurā tā dzīvo, piemēram, uzskati par to, kāda rīcība ir pareiza vai nepareiza, vai politiskajā jomā, piemēram – demokrātiska vai nedemokrātiska, ir konkrēti konstruēti uzskatu vai īpašību kopums, un no šiem izveidotajiem nosacījumiem un priekšstatiem izriet tas, kas tad īsti ir labs, demokrātisks, vai apzīmējams ar jebkuru citu īpašību. Pielāgojot šo teoriju izpētāmajam jautājumam, varētu skaidrot, ka konkrēta identitāte pētāmajās dalībvalstīs nav uztverama kā pašsaprotama un pastāvoša bez konkrētiem iemesliem. Par cik runa iet par Eiropas vienotās identitātes konstruēšanu, šīs teorijas ievads par šo jautājumu būtu sekojošs : Eiropas vienotā identitāte nav kaut kas, kas dabiski pastāv kādā valstī, īpaši jau tādēļ, ka šī identitāte pagaidām vēl nav tik stabila, lai to

²⁰ Jackson R., Sorensen G., *Introduction to International Relations Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2006, 162.lpp

varētu uzskatīt par iedzimtu kādā daļā sabiedrības. Eiropas identitāte ir tāda pati vērtība, kā iepriekš minētie piemēri, un tā ir sociāli konstruēta caur dažādiem elementiem – sabiedrības uzskatiem, vērtībām, socializāciju, arī vēsturisko pieredzi, ja tā atstājusi iespaidu konkrētajā jautājumā, kā arī valodu un dažādiem sabiedrības dzīvē aktuāliem elementiem, kuriem tiek piešķirta zināma vērtība.²¹ Šos elementus var dēvēt par simbolisma elementiem, jo kā darba turpinājumā tiks skaidrots, liela daļa simbolisma elementu nav tieši uztverami – tie ir objekti, notikumi vai personas, kurām sabiedrība piešķir zināmu vērtību. Protams, ka sociālā konstruktīvisma process ir ļoti komplicēts un sastāvošs no daudz dažādu elementu mijiedarbības, tādēļ darba apjoma dēļ aplūkot būs iespējams tikai vienu no šiem elementiem, kuri sakarā ar savu raksturu ir visuzskatāmākie, acīmredzamākie, līdz ar to arī tos var uzskatīt par pietiekami nozīmīgiem, lai gūtu konkrētajā jautājumā vismaz zināmu priekšstatu un atspēriena punktu tālākiem pētījumiem.

Kas attiecas uz sabiedrības vēlmēm, uzskatiem un vērtībām, kas kā jau iepriekš minēts ir faktori, kas veidotu izmaiņas esošajā identitātē (nacionālajā identitātē) un veidotu to par jaunu identitāti (Eiropas vienoto identitāti), tad šīs vērtības un elementi mainās sabiedrības socializācijas procesā. Skaidrojot to detalizēti, var izmantot ar tēmu saistītu, taču ārkārtīgi novienkāršotu piemēru. Ja iedomājas vienu sabiedrības kopienu, kurai ir sava nacionālā identitāte, un šo kopienu pievieno kādai lielākai sabiedrības kopienai, kurai arī ir sava identitāte, tad abu kopienu vērtības mijiedarbības procesā var mainīties – kāda no grupām pārņem vērtības, vai rodas jaunas vērtības. Socializācijas procesā mijiedarbojoties šiem elementiem sākās jaunas identitātes konstruēšana.²² Ja pieņemsim, ka lielākajai kopienai vēsturē bijis kāds būtisks notikums, un tā šī notikuma atspoguļošanai izmanto kādu pieminekli, pāris būtisku cilvēku vārdus un tam visam atceres dienā rīko kādu pasākumu, tad šie visi ir konstruktīvisma elementi, kas turpmāk veidos pievienotās kopienas uzskatus.

Atgriežoties pie darba tiešās tēmas un skaidrojot iepriekš rakstīto praktiskā kontekstā, sabiedrības attieksme pret Eiropas Savienību veidojas no tā, kādas ir kopējās vērtības un izpratne pret dažādām lietām, tajā skaitā politiskiem procesiem,

²¹ Jackson R., Sorensen G., *Introduction to International Relations Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2006, 164.lpp

²² EU Politics – Social Constructivism.

<http://testpolitics.pbworks.com/w/page/24691740/Social%20%20Constructivism> (aplūkots 16.05.2013)

kurus sabiedrība redz konkrētā gaismā, un arī vienkāršākiem – simboliskiem elementiem, personām, svētku dienām. Ja konkrētu elementu sabiedrībā nav, un tiem netiek piešķirta zināma vērtība, tad sabiedrībā maz ticama iespēja par uzskatu maiņu. Ja runa iet par Eiropas identitātes konstruēšanu, tad to var veidot ar dažādiem elementiem, un simboli, kuriem pievienotas konkrētas vērtības un izpratnes ir viens no šādiem instrumentiem. Ja sabiedrībā attiecīgie elementi, simboli, notikumi un vērtības nav aktuālas, nepastāv, vai pastāv un tām netiek piešķirta zināma nozīme, Eiropas Savienības vienotā identitāte šādā veidā attiecīgajā sabiedrībā nevar tikt veidota.

Eiropas Savienība no šī viedokļa ir ļoti interesants gadījums, un sociālais konstruktīvisms ir tik pat ērts šajā gadījumā, cik tas būtu Amerikas Savienoto Valstu atšķirīgo kultūru gadījumā. Lai šī teorija varētu darboties, kā jau līdz šim ir noprasts, ir nepieciešama mijiedarbība starp valstīm, organizācijām vai atšķirīgām sabiedrībām, un Eiropas Savienība ir tieši šāds gadījums – liels dalībvalstu skaits, katrā ir savas nacionālās identitātes, savas vērtības, sava uztvere par procesiem un dažādu lietu nozīmību, un katrā valstī mītošā sabiedrība par būtisku var uzskatīt pavisam ko atšķirīgu no nākamās sabiedrības. Tomēr Eiropas Savienība kā valstu kopums nes līdzīgu zināmu ietekmi, un cenšas veidot jaunu identitāti, kas mazinātu nacionālo identitāšu izteikti prioritāro nozīmi, un ieviestu visu valstu vidū kādu daļu jaunas izpratnes un šādā veidā veidotu jaunu identitāti. Instrumenti, kas konstruēs šo identitāti jau iepriekš ir minēti, kā arī būtiski ietekmējamie faktori, kuriem ir jāpievērš uzmanība, lai šis process izdotos. No tā tad arī ir izskaidrojams, ka ja Eiropas Savienībai kā organizācijai ir kādi konkrēti vērtīgi elementi, šie elementi ir jāiekļauj dalībvalstu ikdienā un jāskaidro to nozīme, lai sabiedrība spēj šīs vērtības pielāgot savai izpratnei un caur savstarpēju komunikāciju gan ar Eiropas Savienību kā organizāciju, gan citām valstīm.

Liela daļa Eiropas Savienības zināmo vērtību sabiedrībā jau ir iekļautas – izpratne par demokrātiju, brīvību, cilvēktiesībām. Šīs visas ir vērtības, kurām Eiropas Savienībā esošās dalībvalstis piešķir līdzīgu nozīmi un vērtību, kas viņas arī iekļauj attiecīgo valstu grupā. Un sociālā konstruktīvisma teorija šeit lieliski iederas – valstis, kuras neatbalsta iepriekšminētās prioritārās Eiropas Savienības vērtības, nevar būt dalībvalstu sastāvā. Attiecīgi, ja darba tēma būtu „vienotas izpratnes par cilvēktiesībām” vai „vienādi demokrātijas uzskati” attiecīgajās dalībvalstīs, jautājums no sociālā konstruktīvisma viedokļa neliktos problemātisks, kamēr vien sabiedrības

izpratne pret šīm vērtībām ir līdzīga, kā arī konkrētā valsts to uzskata par nozīmīgu un sekojoši šīs īpašības nogādā arī saviem pēcnācējiem, jo sociālā konstruktīvisma būtiska sastāvdaļa ir ne tikai esošā laika izpratnes un vērtības, bet īpaši vēsture un kultūras mantojums un tas, kā sabiedrība šīs vērtības ilgstoši veido no paaudzes paaudzē. Eiropas Savienības tēma no sociālā konstruktīvisma viedokļa ir saistoša tādēļ, ka identitātes jautājumi nav bijuši primāri būtiski Eiropas Savienības izveidošanā – tie ir aktualizējušies kādu laiku pēc galveno vadlīniju noteikšanas, un līdz ar Eiropas Savienības lielo paplašināšanos un dažādajām idejām par vienotas identitātes vai drīzāk – blakus identitātes veidošanu īpaši caur simbolismu, kura elementi tiks aplūkoti šī darba turpinājumā – kādi tie ir, kāda ir to idejiskā vērtība. Tieši šo simbolu nozīme un doma ir tas, kam daļēji būtu jāpiedalās jaunas identitātes konstruēšanas jautājumā līdz ar daudz citiem nozīmīgiem faktoriem. Savienojot sociālo konstruktīvismu ar šī darba pamatvirzienu – simbolismu, konstruktīvisma procesam Eiropas identitātes veidošanā ir jādarbojas pēc tāda principa, ka dalībvalstīs tiek ieviesti dažādi Eiropas identitātes simboli, sākot ar vienkāršākajiem un vieglāk ieviešamajiem – valūta un starptautiski saprotama valoda. Šos elementus nodēvēt par vienkāršāk ieviešamie var no simbolisma viedokļa tādā ziņā, ka sabiedrībā, piemēram – angļu valoda, līdz ar jaunām paaudzēm tiek pieņemta daudz ātrāk, nekā kādu senu Eiropas Savienības „tēvu” vārdi un nozīme tādēļ, ka šo valodu jaunās paaudzes lieto ikdienā, veidojot pat dažādu žargonu un izteicienu pilnu nacionālo valodu jeb tā teikt – sava veida valodu sajaukumu. Tāpat arī valūta – ja tā valstī tiek pieņemta, tā ir cilvēku ikdienā. Kopā ar valodu, šie divi elementi kalpo kā nozīmīgs atvieglojums socializācijas procesam starp dažādu valstu iedzīvotājiem, kas palīdz jaunas identitātes konstruēšanai. Tāpat arī karogi, himnas un svarīgi vārdi vēsturē – dažādu pasākumu, karogu krāsu un ielu pārdēvēšana vai kādi pieminekļu būvniecība iekļauj sabiedrības dzīvē jaunus vārdus, jaunas idejas un jaunas vērtības.

4. SIMBOLISMS

Sabiedrība ikdienā varētu nepievērst uzmanību dažādiem apkārtējā vidē sastopamiem elementiem, taču liela daļa šo simbolisko elementu darbojas lai konstruētu konkrētas izpratnes vai identitātes izveidošanu sabiedrības apziņā. Kā jau iepriekš minēts, šī darba ietvaros tiks aplūkoti identitātes konstruēšanas jautājumi caur sociālā konstruktīvisma – simbolisma elementu, tādēļ iesākumā ir jānoskaidro, kas tieši ir simbolisms un kādi ikdienā novērojami elementi pie tā ir pieskaitāmi.

Simbolisms var tikt skaidrots kā kādai indivīdu grupai pārzināmu vērtību vai notikumu piešķiršanu dažādiem simboliskiem elementiem – karogiem, svētkiem, ielu nosaukumiem, pieminekļiem un citiem mākslas darbiem. Dažādi simboliskie elementi ir novērojami sabiedrībās gandrīz kopš pašiem vēstures pirmsākumiem, kad dažādiem priekšmetiem piešķīra kādu konkrētu nozīmi. Mūsdienās var novērot dažādām valstīm un tautām it kā raksturīgos tēlus, dzīvniekus vai citus simboliskos elementus, kas praktiski ir iegājušies sabiedrības stereotipu apziņā un kļuvuši ārkārtīgi būtiski.

Viens no būtiskākajiem valstis raksturojošajiem simboliskajiem elementiem ir valsts karogs un karoga krāsas, kā arī himna, taču par simboliem mēdz kļūt arī dzīvnieki, valstij raksturīgie ēdieni/dzērieni, svētki un pasākumi. Kā vienkāršākos piemērus varētu minēt ģīriem raksturīgo zaļo krāsu un četru lapu āboliņu, skotiem it kā tradicionālo dūdu mūziku un tautas tērpus. Amerikāņiem būtisks simbols ir konkrēta ērgļa suga, kamēr latviešiem – fiktīvs tēls – Lāčplēsis. Nereti šie elementi nav viennozīmīgi – kaut vai iepriekš minētā dūdu mūzika ir raksturīga ļoti daudzām valstīm, tajā skaitā – Latvijai, un par to, kur īsti ir cēlies konkrētais instruments, diskusijas un strīdi notiek vēl mūsdienu tradicionālās mūzikas izpildītāju vidū, taču tas nemaina to, ka dzirdot konkrētā instrumenta skaņas, vai novērojot kādus konkrētus simbolus, sabiedrība tos identificē atbilstoši saviem stereotipu uzskatiem. Līdzīgi darbojas arī konkrētas personas vai notikumi, un arī arhitektūras objekti, kas tiek asociēti ar konkrētu valsti, pilsētu vai Amerikas Savienoto Valstu gadījumā arī kādu konkrētu štatu. Piemēram, Liverpūles *The Beatles*, San Francisko-Oklendas tilts vai Parīzes Dievmātes katedrāle, un ar to saistītais 19. gadsimta noveles, par katedrāles zvaniķi, literārais darbs. Kā redzams, simbolisms sevī ietver ļoti dažādus elementus un tie labi kalpo par kāds indivīdu grupas identitātes nodalīšanu no citām.

Simbolisma nozīmi sabiedrības dzīvē var novērot daudzos vēsturiskos notikumos, piemēram, saistībā ar dažādu valstu okupāciju, kad mainoties varai, ļoti izteikti tiek kontrolēti un regulēti dažādi simboli un to lietošana – jaunā vara nereti cenšas likvidēt iepriekšējo laiku simbolus un iespējams arī izvēlas strādāt pie cenzūras šajā sakarā, jo daudzi simbolisma elementi modina sabiedrībā dažāda veida jūtas. Tādēļ arī novērojama parādība, ka pēc brīvības atgūšanas, valstis steidzīgi izvēlas atgriezt savas iepriekšējās karoga krāsas, svētku dienas, ieviest jaunas atzīmējamās dienas vai celt brīvībai par godu jaunus pieminekļus. Šādas aktivitātes skaidro nevis to, ka sabiedrībai būtiska ir konkrētas krāsas vai konkrētas celtnes eksistence uz ēkas stūra vai kādā laukumā, bet to, ka konkrētie simboliskie elementi veicina jūtas un izpratni. Piemēram, karogu vai mākslas darbu gadījumā, būtiska ir nevis krāsa vai attiecīgā glezna/literatūra, bet tas, ko šis elements simbolizē – savs karogs simbolizē brīvu izvēli un savus simbolus, kamēr okupācijas gadījumā, okupējošā vara izvēlas simboliski norādīt savu pārkumu, izraugoties visā sev piederošajā teritorijā izvietot simbolisma elementus, kas apzīmē viņu varu, un šeit tāpat – ne jau konkrēta krāsa ir būtiska attiecīgajai varai, bet tās izjūtas un apziņa ko rada simbolisko elementu klātbūtne sabiedrībā.

Sakarā ar to, ka tūrismā un sabiedrības apziņā, katrai valstij ļoti būtiska nozīme ir tieši galvaspilsētām, darba ietvaros izraudzīts pētīt simbolisma elementus tieši valstu galvaspilsētās, jo darba ietvaru nolūkiem izraudzīts, ka galvaspilsēta kalpo kā galvenais valsti raksturojošais un simbolizējošais veidojums, kā arī galvaspilsētās parasti atrodas lielākā daļa valsts institūciju un citas līdzīga rakstura organizācijas, kas nozīmē, ka dažādu simbolisma elementu izmantošanu galvaspilsētā varētu novērot nedaudz biežāk, sakarā ar to, ka valstu galvaspilsētas arī darbojas kā politiskās darbības centrs un tieši tās ir pilsētas, no kurām sākas identitātes veidošana, kas skaidrojams arī ar Latvijas piemēru par Eiropas Savienības karoga lietošanu pie dažādām ēkām ikdienā, un ir skaidrs, ka sakarā ar to, ka lielākā daļa valsts ēku, pie kurām ikdienā lietojams Eiropas Savienības karogs, tad šo karogu iespējams biežāk novērot tieši Rīgas pilsētas ietvaros, nekā kādās mazākās pilsētās, kurās ēkas, kurām noteikta karoga lietošana ikdienā, ir mazākā skaitā, vai populācijas izplatības īpatnību dēļ, karoga lietošanu tik ļoti neievērotu apkārtējā sabiedrība. Tāpat arī skaidrs, ka lai raudzītos uz visām pilsētām, pētījums kļūtu pārāk izplūdis, jo tad būtu jāapskata arī dažādu identitātes jautājumu konstrukcija ne tikai starp valstīm, bet arī starp dažādām pilsētām vienas valsts ietvaros, un sakarā ar to, ka apskatītas tiks arī lielāka izmēra

valstis, šīs atšķirības dažādos reģionos varētu kaitēt optimālam situācijas novērtējumam, tādēļ izvēlēta tiek pilsēta, kurā būtu jābūt koncentrētai valsts politiskā rakstura darbība. Turpmākajā nodaļas gaitā aplūkosim dažādus populārākos un biežāk lietotos simbolisma elementus, to izcelsmi, nozīmi un izpausmi un nozīmi.

1) Karogu pētniecības nozari sauc par veksiloloģiju un tā pēta simbolisma elementa – karoga – lietojumu vēsturi, izcelsmi un izmaiņas un tā nozīmi sabiedrības acīs. Mūsdienās katrai valstij viens no galvenajiem simboliem ir valsts karogs, kura noteikšanu nereti regulē likumos vai noteikumos par valsts karoga izmantošanu, kā arī pret karogu pieprasa izturēt zināmu cieņu. Piemēram, Latvijas gadījumā, ir stingri noteiktas obligātās karoga izkāšanas dienas pat ar konkrētiem norādījumiem laikā – no cikiem līdz cikiem un kuros datumos. Tāpat arī ir piemērojami naudas sodi par necieņas izrādīšanu pret valsts karogu, netīra vai sabojāta karoga lietošanu utt.

Valsts simbolisma gadījumā, valsts karogam ir ne tikai atšķirīgas „emblēmas” nozīme, bet arī vēsturiska izcelšanās, kas nereti tiek apvīta ar dažādiem stāstiem un mītiem par to, kā radies karogs, vai tajā attēloti dažādi abstrakti vai salīdzinoši viegli uztverami elementi, kuri skaidro vai no karoga izcelsmi, kuru iespējams atveido kā stāstu vai leģendu, kurai iespējams nav nekāda sakara ar patieso vēstures ritējumu, vai vienkārši karogā attēlotie simboli skaidro kādas vērtības, kas būtiskas valstij. Protams, pasaulē karogi izmantoti jau senā vēsturē, un tiek izmantoti arī mūsdienās, un vienīgie karogi nav valsti simbolizējošie karogi – dažādos izpildījumos (horizontāli un vertikāli) novietotie karogi simbolizē arī dažādus valsts iekšienē esošos orgānus, piemēram – armiju un dažādas tās daļas – daudzām valstīm ir atsevišķi karogi gaisa spēkiem, jūras spēkiem, u.c. Tāpat arī vēsturē karogi izmantoti karos, kur tie apzīmējuši konkrētas spēku vienības, lai uz kaujas lauka vieglāk būtu saprast, kur atrodas kāds no armijas elementiem.

Interneta vietnē *worldflags101.com* iespējams apskatīt visus pasaules valstis simbolizējošos karogus un pētīt to nozīmi un krāsu skaidrojumu. Kā jau iepriekš minēts, karogs var izskatīties dažādi – tas var būt gan ar kādiem simboliskiem elementiem, kā, piemēram, Irānas karogs, kurā novērojamas gan ierastās krāsu līnijas, kurai katrai ir sava nozīme, gan arī stilizētā rakstībā izveidots teksts, gan arī karoga centrā esošais simbols nozīmē ko konkrētu, Irānas gadījumā – Allāhu vai Dievu, taču citu valstu karogu gadījumos, karogi var būt gan dizaina ziņā sarežģītāki, gan daudz vienkāršāki, kuros redzamas atsevišķas krāsas, kuras katra valsts skaidro savādāk.

Papildus tiešajam skaidrojumam, karogiem nereti seko dažādas leģendas vai nostāsti, kas ir iespējami patiesi, vai arī pilnīgi fiktīvi.

2) Dažādi pieminekļi un statujas ir simbolisma elementi, kas novērojami visdažādākajās formās un izmēros, kuriem katram ir vai nu uzskatāma nozīme attiecībā pret to, kas redzams konkrētajā mākslas darbā, vai skaidrojums, gadījumā, ja mākslas darbs ir vairāk abstrakts. Šī īpašība šos simbolisma elementus padara īpatnējus un izzināmus dziļāk. Abi šie elementi iespējami dažādos izmēros un izvietojumos, kā arī veidos.

Statujas parasti ir kādas konkrētas būtnes attēlojums – tas var būt gan cilvēks, gan dzīvnieks vai kāds personificēts elks. Kā kādas no zināmām statujām varētu minēt, piemēram, Ķēniņa Dāvida statuju, kas veidota par godu Bībeliskam tēlam, tāpat arī Jēzus Kristus statuja Brazīlijā. Šāda tipa statujas reprezentē vairāk vispārzināmus tēlus, taču atkarībā no savas unikalitātes un popularitātes, nereti kļūst arī par konkrēto valstu simboliem, kaut gan tajās attēlotas vērtības vai personas, kas nav uzskatāmas par piederošām vai to izcelsme nav meklējama attiecīgajās valstīs. Taču statujas nereti var būt konkrēti cilvēki, kas saistīti ar attiecīgo valsti, un iekarojuši zināmu atbalstu sabiedrībā, kā sakarā arī šī statuja ir uzcelta – šeit par piemēru var apskatīt kādu no daudzajām Ļeņina statujām, kas bijušas vai vēl ir celtas par godu vienam no Padomju Savienības līderiem. Tāpat arī šādas statujas tiek celtas par godu vietējiem literārajiem vai mākslas darboņiem, kas mantojuši lielu atzinību attiecīgajā valstī, vai nesuši valsts vārdu pasaulē. Dažādo personu vai personifikāciju statujas iespējamas gan pilnā augumā, gan, piemēram, krūšutēlu veidos, kā arī dažādos izmēros, tomēr pavisam miniatūra izmēra statujas būtu jādēvē par figūrām vai statuetēm.

Pieminekļi, savukārt, no sava vizuālā veidola nereti nav tik viegli uztverami, taču to nozīme sabiedrības acīs ir tik pat liela, un atkarībā no notikuma vai personas ko tie attēlo, arī lielāka. Pieminekļi parasti ir kādi arhitektūras elementi, kas celti par godu kādam notikumam, piemēram, Eifeļa tornis Francijā, kas simbolizē franču revolūciju. Taču par pieminekļiem nereti kļūst arī seni arhitektūras elementi, kas bijuši nozīmīgi kādā vēstures posmā un mūsdienās tiek saglabāti kā vēstures liecība, piemēram – kolizejs Romā. Arī šajā gadījumā, dažādie pieminekļi var būt gan saistīti ar konkrētu notikumu valstī, kurā tie atrodas, gan arī simbolizējoši kaut ko, kas zināms plašāk pasaulē, vai pat piedzīvots arī citur, taču arī šim elementam nereti ir tieksme savā veidā simbolizēt konkrēto valsti vai pilsētu, neatkarīgi no tā, ka tā

simboliskā nozīme nepieder tikai konkrētajai valstij vai pilsētai. Tādēļ šie elementi ir svarīgi nacionālās identitātes veidošanā – pareizi izvietoti, būvēti un sabiedrībā integrēti elementi var kļūt par konkrētas identitātes veidojošiem simbolisma elementiem pat tad, ja tie paši par sevi nesimbolizē tikai attiecīgās identitātes pārstāvju grupu.

3) Svētku dienas, atceres dienas un citas atzīmējamās dienas ir atgādinājumi ikdienā par kādiem notikumiem valsts vēsturē vai kādiem svarīgiem notikumiem pasaulē, kuriem par godu nereti rīko svinības vai ziedu nolikšanu sēru gadījumā un tāpat arī šīs dienas nereti pavada iepriekš apskatītie simbolisma elementi – karogi, pieminekļi un statujas. Kādā no atzīmējamām dienām iespējama pastiprināta nozīme tieši kādam piemineklim – Latvijas gadījumā zināmākie ir gadījumi, kad sabiedrības acīs Brīvības piemineklim ir lielāka nozīme, nekā jebkurā citā dienā, un kopā ar to, tiek izmantoti arī daudzi citi valsti simbolizējošie elementi.

Attiecīgajām dienām ir konkrēta nozīme sabiedrības acīs, un atkarībā no nozīmes aktualitātes un popularitātes, dažādi izpaužas notikumi konkrētajā dienā. Dažreiz iespējams, ka piemiņas diena tiek pieminēta tikai ar karogu izkāršanu pie ēkām, taču citos gadījumos paredzami liela mēroga mītiņi, nekārtības, sēras vai grandiozi svētki. Līdzīgi kā iepriekš aplūkotajiem simbolisma elementiem, arī svētku dienām mēdz būt gan vietējs, gan pasaules mēroga raksturs. Dažādas piemiņas dienas var būt saistītas ar kādu vietējo notikumu vēsturē, konkrētajai valstij svarīgu dienu, piemēram, neatkarības atjaunošanu, vai plašāk pasaulē zināmām dienām un notikumiem, kam par godu konkrētais datums kļuvis par atzīmējamu dienu. Taču arī šeit, dažādi nacionālie svētki nereti kļūst par valsti simbolizējošiem pasākumiem, kad attiecīgā valsts tiek apmeklēta īpaši aktīvi tūrisma nolūkos sakarā ar to, ka visā pasaulē zināms svētku atzīmēšanas mērogs un ar to saistītās aktivitātes, tādēļ atzīmējamās dienas var būt gan sociālā konstruktīvisma elements, gan arī nacionālo lepnumu un apziņu veicinošs elements.

4) Ielu nosaukumi ir kaut kas, ko sabiedrība izmanto ikdienā savas dzīves gaitās, tādēļ ielu nosaukumus var uzskatīt par būtiskiem sociālā konstruktīvisma elementiem. Līdzīgi kā jau visiem simbolisma elementiem, ielu nosaukumi var būt gan kāda vēsturiska notikuma piemiņas vārdā, gan kādas valstij vai pasaulē svarīgas personas vārdā. Ielu nosaukumi galvaspilsētu attīstības laikos tiek mainīti, kā arī rodas jaunas ielas, tādēļ pētot tos, iespējams gūt nelielu ieskatu tajā, kā konkrētās valstis attiecas pret kādiem notikumiem pasaules vēsturē vai patreizējā politiskajā

gaitā. Piemēram – pilsētās populāri var būt valstij svarīgo personu vārdos nosauktās ielas, visiem zināmu datumu vai notikumu sakarā dēvētās ielas, taču iespējami arī tādi ielu nosaukumi, kas reprezentē kādu pasaules mērogā vienojošu vērtību. Šī pētījuma ietvaros, tiks meklētas ielas, kuru nosaukumi saistīti ar Eiropas vienotās identitātes konstruēšanu caur Eiropas Savienībai nozīmīgām personām vai notikumiem, kuru vārdā dēvētās ielas varētu radīt iespaidu sabiedrības uztverē.

5) Valsts himna ir skaņdarbs, kas veidots lai izceltu valsts patriotisko garu un iepazīstinātu ar valsts ideoloģisko domu, garu un attieksmi. Līdzīgi kā karogi un dažādi simboli, himnas ir veidotas kā sava veida patriotiski orientēta vizītkarte, no kuras noskaņas un teksta būtu iespējams vismaz aptuveni nojaust to, kas konkrētajai valstij šķiet nozīmīgs.

Par nacionālās identitātes simboliem var kalpot arī dažādi modernās kultūras elementi. Gan dažādos periodos vēsturē, gan mūsdienās, ļoti populārs ir, piemēram, sports. Dažādas nacionālās komandas vai sportisti, kas cīnās par uzvarētāja titulu dažādos sportos vai disciplīnās, pārstāv savu valsti pasaules mērogā, cenšoties nest slavu ne tikai savam vārdam, bet arī pārstāvamajai valstij. Lielākās valstīs, piemēram, Amerikas Savienotajās Valstīs, daudziem sporta veidiem ir atsevišķas sacensības štatu ietvaros, un komandu vai sportistu fāni atbalsta sava štata pārstāvētajus un uz līdzīgas bāzes, kādu aplūkojam šajā darbā saistībā ar Eiropas Savienības dalībvalstīm, ASV ietvaros dažādas identitātes ir izveidojuši arī vienas valsts iedzīvotāji, kas noved pie tā, ka dažādos sportiskos notikumos, fanu izturēšanās pret blakus štata iedzīvotājiem nereti ir līdzīga tai aktivitātei, ko var novērot sacensībās starp konkurējošām valstīm.

Identitāti simbolizēt var arī dažādi citi modernās kultūras elementi – slavenības, kādi īpaši TV raidījumi, filmas un mūziķi. Par cik nacionālās identitātes jautājumi ir saistīti pamatā ar indivīdu iekšējo apziņu un piederības atzīšanu, top skaidrs, ka par nacionālo identitāti veidojošiem simboliem var būt jebkas, kam attiecīgā indivīdu grupa pievērš uzmanību un uzskata to par būtisku savas identitātes veidojošo neatņemamu sastāvdaļu.

5. EIROPAS SAVIENĪBAS SIMBOLI

Eiropas Savienībā pašreiz (2013. gada aprīlī-maijā) atrodas 27 dalībvalstis, kurām katrai ir sava vēsture, izcelsme, nacionālā identitāte, iekšējās problēmas un daudzām ir arī dažādi konflikti etnisko grupu un nacionālo identitāšu sakarā. Dalībvalstīs novērojamas visas līdz šim aplūkotās iezīmes un aktuālie jautājumi identitātes sakarā. Katra no dalībvalstīm vairāk vai mazāk pastāv par savu unikalitāti un dalību Eiropas Savienībā ņemusi brīvprātīgi, kas nozīmē, ka nav bijis iemesls savas unikalitātes un atšķirīguma zaudēšanai, kā to varētu sagaidīt, ja dalība Eiropas Savienībā līdzinātos kādai no vēsturē novērotajām okupējošajām varām. Katrai dalībvalstij ir sava izcelsme un arī – sava simbolika, kas atšķir viņus no citām valstīm gan pasaulē, gan Eiropas Savienības ietvaros. Himnas, karogi un pieminēkļi, kas veltīti valstij svarīgām personām vai notikumiem ir atšķirīgi gandrīz visām Eiropas Savienības valstīm – par piemēru var aplūkot kaut vai Baltijas valstu gadījumu – kaut gan visām trim valstīm karoga stils ir līdzīgs, to krāsas un nozīme, kā arī ap tiem apvītās teikas ir dažādas. Lietuvas karoga krāsas apzīmē zaļos mežus, graudiem bagātos laukus un par brīvību izlietās asinis.²³ Igaunijas karoga krāsas simbolizē jūru, upes un ūdeņus, melnā krāsā simbolizē tumšo pagātni, bet baltā – tiekšanos pēc cerības, brīvības un apgaismības.²⁴ Latvijas karogu krāsās sarkanais, līdzīgi kā Lietuvai simbolizē asinis, taču atšķirīgs ir Latvijas un Igaunijas skaidrojums baltās krāsas lietojumam – Latvijas gadījumā baltā krāsa simbolizē taisnību, godu un cieņu.²⁵ Protams, ka atšķirīgi ir arī pārējie simboliskie elementi un tiem visiem ir unikāli skaidrojumi, turklāt papildus šīm jau vizuāli manāmajām dažādībām, nacionālās identitātes stiprināšanas jautājumi ir aktuāli arī Eiropas Savienības sakarā, tādēļ dažādi jautājumi, kas saistīti ar robežu atvēršanu, vienotas valūtas ieviešanu vai kādu kopēju likumu ieviešanu visās dalībvalstīs, netiek pieņemti ātri un viennozīmīgi. Diskusijas par to, ko katra valsts vēlas vai nevēlas ir viena no būtiskākajām Eiropas Savienības jautājumu un problēmu risināšanas sastāvdaļām.

²³ World Flags 101. Lithuanian Flag. <http://www.worldflags101.com/l/lithuania-flag.aspx> (aplūkots 14.05.2013)

²⁴ World Flags 101. Estonian Flag. <http://www.worldflags101.com/e/estonia-flag.aspx> (aplūkots 14.05.2013)

²⁵ World Flags 101. Latvian Flag. <http://www.worldflags101.com/l/latvia-flag.aspx> (aplūkots 14.05.2013)

Tas, kas visu šo darbu un identitātes jautājumu padara aktuālu ir fakts, ka vismaz teorētiski, Eiropas Savienība kā tāda cenšas popularizēt dalībvalstu vienotības faktoru, radot iespaidu, ka vēlme pēc ne tikai nacionālo identitāšu kopuma, bet arī kādas vienotās identitātes konstruēšanas būtu vēlama Eiropas Savienības iekšienē un par to liecina jau viens no obligāti aplūkojamajiem Eiropas Savienības simboliem – Eiropas Savienības moto, kas ir „Unity In Diversity” ko piedāvā tulkot kā „Vienotība daudzveidībā”. Interneta vietnē www.europa.eu moto tiek skaidrots kā eiropiešu vienotība ceļā uz mieru un pārticību, kā arī tiek norādīts, ka Eiropas Savienībā sastopamā kultūru un tradīciju dažādība ir vērtīga tās īpašība.²⁶ No vienotas identitātes konstruēšanas viedokļa, šis moto ir gana veiksmīgs lai veicinātu vienotības idejas izplatību, ko gan vēlāk izplata katra valsts atsevišķi, kā nu uzskata par pareizu, tādēļ varbūt būtu vēlams šo moto kaut kādā veidā izplatīt iepriekš izlemtā veidā, vietā un formātos, lai izvairītos no tā, ka šis moto aplūkojams tikai Eiropas Savienības mājas lapā un uz pāris plakātiem Eiropas dienā. Tomēr lietošanas paradumi nemaina to, ka moto nozīme noved pie apziņas, ka vienotība ir būtiska Eiropas Savienības ideoloģijas teorētiskā sastāvdaļa. Interesanta ir pieeja tajā, ka vienotība tiek meklēta caur dažādību, kas no vienas puses noved pie pretrunām, taču moto ērtais un skanīgais veidols izsaka ērtu un tīkamu vienotības idejas izpaušanu vismaz vārdos vai reklāmas materiālos. Būtiski arī ir tas, ka moto saturā nav izmantots kaut kas, kas norādītu uz kādu mitoloģiska līmeņa – neīstu saikni, bet tā vietā tas uzreiz norāda to, ko sabiedrība ikdienā varētu just un redzēt – dažādās intereses, atšķirīgās kultūras un valodas, un piedāvā mierinājuma izjūtu šim nacionālo dažādību klāstam, pievienojot domu par to, ka neskatoties uz visām atšķirībām, ir kāds vienojošais faktors. Eiropas Savienības mājas lapā uz kuru adrese norādīta atsaucē, var aplūkot moto tulkotās versijas dažādās valodās, kā arī iepazīties ar dažādiem plakātiem, kuros šis moto ir izmantots – tieši šādā veidā Eiropas Savienības moto kļūst par būtisku simbolisma elementu un tieši dēļ tā, ka tas ir uztverams tieši un konkrēta, tā izmantošana publiski tā, lai to mana sabiedrība savā ikdienas dzīvē, tas varētu lieliski kalpot par jaunas identitātes konstruēšanas instrumentu.

Otrs Eiropas Savienības simbols uz ko meklējamas norādes ir Ludviga Van Bēthovena (*Ludwig Van Beethoven*) 9. simfonija, kas sacerēta 1823. gadā un ir Eiropas Savienības himna. Šī skaņdarba pēdējā daļa lēnām ievada nākamo - Frīdriha

²⁶ EUROPA. Symbols of EU. http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/index_en.htm (aplūkots 22.04.2013)

fon Šillera (*Friedrich von Schiller*) skaņdarbu „*Ode Of Joy*”. Iemesls tam ir tāds, ka Šillera skaņdarbs bija radīts lai atspoguļotu autora ideālistiskos uzskatus par cilvēces sadraudzību un vienotību, un tieši šis skaņdarba skaidrojums arī ir bijis iemesls, lai tas kļūtu par Eiropas Savienības himnas sastāvdaļu. Kaut gan iepriekš šis skaņdarbs bijis Eiropas Padomes himna, 1985. tika speciāli pasūtīta tā pārrakstīšana pūšamajiem instrumentiem un klavierēm, lai to varētu izmantot kā himnu. Fakts, ka himnai nav vārdu, tiek skaidrots ar to, ka mūzika kalpo kā universāla valoda lai paustu sabiedrībā ideju par brīvību, mieru un vienotību. Eiropas Savienības himnas ieviešana nav paredzēta lai aizstātu katras dalībvalsts nacionālo himnu, kas parāda uz to, ka Eiropas Savienība netiecās pēc universālas identitātes ieviešanu ar nolūku mazināt nacionālo dažādību savā iekšienē, tādēļ paralēli katras valsts unikālajai himnai piedāvā skaņdarbu, kas simbolizē kopību un vienotību. Par Eiropas Savienības himnas izmantošanu varētu runāt līdzīgi kā pat moto lietojumu. Sakarā ar to, ka dalībvalstīm nav noteikts himnas lietojums, ir iespējams, ka dalībvalstīs tas nemaz nav guvis pietiekami lielu sabiedrības uzmanību, un liela daļa sabiedrības var nemaz nenojaust par šo skaņdarbu. Ir zināms, ka sporta spēlēs nereti atskaņo kādu uzvarētāju vai dalībnieku komandu valsts himnas. Vienojošs elements būtu nospēlēt pirms vai pēc tām arī kopējo himnu, ja dalībnieki visi ir no Eiropas Savienības, vai nospēlēt šo himnu tad, ja pasākums notiek Eiropas Savienībā.

Nākamais Eiropas Savienības simbols ir karogs. Aplī novietotās zelta zvaigznes simbolizē Eiropas iedzīvotāju solidaritāti, un tam, ka karogā ir 12 zvaigznes nav nekāda sakara ar dalībvalstu skaitu jo šāds simbols tika izraudzīts jau 1955. gadā, kas Eiropas Savienība darbojās kā ogļu un tērauda kopiena (*Coal and Steel Community*), kad tās sastāvā bijušas tikai 6 dalībvalstis. Skaitlis 12 simbolizē pilnību, kā 12 mēneši gadā vai 12 cipari uz pulksteņa. Aplis simbolizē vienotību, bet zelta krāsa – izcilību. Karogs, tāpat kā himna nepretendē uz dalībvalstu karogu aizstāšanu, bet tiek piedāvāts kā dalībvalstu kopējais simbols. Jāteic, ka Eiropas Savienības karogs varētu tikt uzskatīts par vienu no veiksmīgāk izmantotajiem simbolisma elementiem. Karoga izmantošana ir plaši novērojama daudzās valstīs vismaz pie valsts iestādēm ikdienā, tā krāsas un simboliskie elementi tiek plaši lietoti reklāmās un bukletos, un Eiropas Savienības karoga elementus var redzēt gan uz dokumentiem, gan dažādām regulācijām un likumiem, kas publicēti sabiedriskās vietās. Eiropas Savienības karogs varētu būt arī sabiedrībā visatpazīstamākais simbols

sakarā ar tā lietošanas biežumu, kamēr moto un himnu, kāda daļa sabiedrības varētu arī nezināt tieši dēļ tā, ka to izmantošana ikdienā nav novērota.

1950. gada 9. maijs bija datums, kad parakstīta Šūmana deklarācija, kas tiek uzskatīts kā aizsākums Eiropas Savienībai ar domu par vairāku valstu apvienošanas sadarbības nolūkos un savstarpēju kontaktu nodibināšanā. Šobrīd, 9. maijs tiek uzskatīts par Eiropas dienu, kas atgādina par sākuma mērķiem un ir vienīgā oficiālā svētku diena, kas saistīta ar Eiropas Savienību, ko var uzskatīt kā Eiropas Savienības identitātes simbolu, kas būtu vienojošs visām dalībvalstīm tādā pat nozīmē, kādā katrai dalībvalstij ir savi nacionālie svētki, kuri nes kādu zināmu nozīmi, kas būtiska sabiedrībai vai no atmiņu līmenī, vai konkrētas domas virzības sakarā, piemēram, nacionālā gara uzturēšanas vai kādi svētki nacionālās identitātes apziņas spodrināšanai. Līdz ar 9. maiju, par būtisku datumu katra valsts varētu uzskatīt arī savu iestāšanās datumu, jo tas simboliski parāda sava tālākā nākotnes ceļa izvēli un jaunas politiskās dzīves sākumu. Diemžēl skeptiski noskaņotie cilvēki šādu datumu varētu uztvert arī kā neatkarības zaudēšanas datumu, taču par sabiedrības attieksmi attiecībā uz dažādiem Eiropas Savienības elementiem apskatīsim nedaudz vēlāk.

Vēl viens būtisks Eiropas Savienības identitātes simbols ir valūta – eiro. Kaut gan visās Eiropas Savienības valstīs šī valūta nav ieviesta, tā lēnām kļūst biežāk lietota un iegūst sava veida stabilitātes simbolisma nozīmi. No patreizējām dalībvalstīm eiro valūtu lieto jau 17 valstīs²⁷ un vēl astoņas no dalībvalstīm lēnām virzās uz šīs valūtas ieviešanu.²⁸ Jaunās dalībvalstis cenšas ieviest šo valūtu lai atvērtu papildus durvis biznesa pasaulē vai lai izskatītos saistošākas ārzemju investoriem. Vienota valūta ir ne tikai ērts norēķināšanās līdzeklis Eiropas Savienībā, bet arī būtisks vienotības un savstarpējās integrācijas simbols, jo katras valsts valūta tai ir tik pat būtiska, kā tās karogs, jo ne par velti, okupācijas vai varas maiņas posmos, nereti līdz ar nacionāliem simboliem tiek nomainīta arī lietojamā valūta. Valūtas simboliskā nozīme ir viena no izplatītākajām tādēļ, ka to ikdienā lieto gandrīz katrs valsts iedzīvotājs, un tādēļ ekonomiski patstāvīgākās valstis varbūt nevēlas ieviest eiro valūtu arī simbolisku nolūku vadītas. Par cik eiro lietošana ir ērtības jautājums, tad dalībvalstu pretošanās eiro valūtas kustībai liecina par iespējamu identitātes un simbolisma jautājumu klātesamību attiecīgajam jautājumam. Tomēr arī

²⁷ Euro area member states. <http://www.eurozone.europa.eu/euro-area/euro-area-member-states/> (aplūkots 14.05.2013)

²⁸ Reuters. Euro zone expansion stalls as crisis rages. <http://www.reuters.com/article/2012/05/30/usc-b-convergence-idUSBRE84T11E20120530> (aplūkots 14.05.2013)

valūtai, tāpat kā citiem Eiropas Savienības simboliem, ir tieksme atstāt kāda veida unikalitāti katrai valstij – valūtas dizains veidots lai vienotu gan visu valstu eiro vienojošos motīvus, gan arī katras valsts unikāli izraudzītos elementus uz tās.

Kad apskatīti būtiskākie Eiropas Savienības simbolisma elementi, kuri tiks meklēti izraudzīto valstu galvaspilsētās, ir nepieciešams pieskarties arī personām, kurām piešķirama liela loma Eiropas Savienības idejas konstruēšanā, vai personām, kas ieguldījušas būtisku darbu Eiropas Savienības veidošanā lai tā taptu par to, kas ir šobrīd. Aplūkojot Eiropas Savienības vēsturi tās oficiālajā interneta vietnē, saraksts ar būtiskāko personu vārdiem jau ir izveidots. Šo personu vārdi tiks izmantoti lai pētītu vai un kā tie izmantoti izraudzīto valstu galvaspilsētu ielu vai kādu pieminekļu nosaukumos.

„Turpmāk aplūkotās personas ietekmējušas Eiropas Savienību lai tā kļūtu tāda, kāda tā ir šobrīd. Bez viņu enerģijas un motivācijas nebūtu iespējams iedomāties tādu mieru un stabilitāti, kādu Eiropas Savienības iedzīvotāji nereti uzskata par pašsaprotamu. Cilvēkus, kas nāk no dažādām sfērām, vieno līdzīgs viedoklis par ideāliem – mierīga, vienota un pārtikusi Eiropa. Ārpus šī saraksta ir arī daudzi citi cilvēki, kas ieguldījuši lielu darbu Eiropas Savienības attīstībā”²⁹ – tā izraudzīto personu saraksts pamatots interneta vietnē europa.eu.

Konrāds Adenauers (*Konrad Adenauer*) bija pirmais Federālās Vācijas Republikas kanclers un ir uzskatāms kā cilvēks, kas visvairāk ietekmējis pēckara Vācijas un Eiropas publisko veidolu. Par viņa lielāko sasniegumu uzskatāma agrāko ienaidnieku – Vācijas un Francijas sadraudzības veicināšana, kas vēlāk kļuvusi par būtisku daļu ceļā uz Eiropas integrāciju.

Džozefs Beks (*Joseph Bech*) 1950'tajos gados būtiski palīdzēja Eiropas ogļu un tērauda kopienas izveidošanai un vēlāk nopietni strādāja pie Eiropas integrācijas. Viņa būtiskākais panākums ir Beniluksa valstu vienotais memorands, kas vēlāk veidojis ceļu uz Eiropas sadarbību ekonomikas nozarē.

Johans Villems Bajens (*Johan Willem Beyen*) bija politiķis, uzņēmējs un baņķieris no Holandes, kurš ieviesa Eiropas integrācijas jautājumos jaunu ideju pat vienotu tirgu Eiropas Savienībā un ir viens no mazāk atpazīstamajiem cilvēkiem, kas būtiski ietekmējuši Eiropas Savienības attīstību ceļa uz to, kāda tā ir šobrīd.

²⁹ The Founding Fathers of the EU. http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers/index_en.htm#box_1 (aplūkots 29.04.2013)

Vinstons Čērčils (*Winston Churchill*) bija britu premjerministrs, kurš Otrā Pasaules kara laikā, atvasinot no ASV nosaukuma, pieminēja jēdzienu – Eiropas Savienotās Valstis (*United States of Europe*). Izsakot šos vārdus viņš domāja par Eiropas valstu apvienošanu un valstu nacionālā egoisma nolikšanu otrajā plānā, jo viņaprāt, tikai vienota Eiropa varētu nodrošināt miera apstākļus. Šī pētījuma nolūkos, diemžēl, Vinstona Čērčila vārda klātesamību diez vai varēs izmantot kā argumentu par labu Eiropas Savienības simbolismam, jo attiecīgā persona ir būtiska daudzām vēstures nodaļām un ir ļoti plaši pazīstama pasaules politikā.

Alsīds de Gasperi (*Alcide De Gasperi*) bija itāļu premjerministrs un ārlietu ministrs pēc-kara Itālijā. Viņš devis lielu ieguldījumu Itālijas integrācijā Rietumeiropas politikā strādājot pie ekonomiskām saitēm Eiropas valstīm un īpaši – Vāciju.

Valters Halšteins (*Walter Hallstein*) bija pirmais Eiropas Komisijas prezidents un devis lielu ieguldījumu Eiropas integrācijas jautājumos, kā arī aktīvi darbojās pie Eiropas vienotā tirgus izveides. Viņa prezidentūras laikā novērots būtiska integrācijas augšupeja, pie kuras viņš turpināja strādāt arī pēc savas prezidentūras.

Sikko Mansholts (*Sicco Mansholt*) savu dzīves darbību sāka kā zemnieks un arī Eiropas Komisijā darbojās zemkopības jomā, risinot vienotas zemkopības politikas jautājumus Eiropas valstīs. Sakarā ar to, ka viņš ņēma aktīvu dalību Otrajā Pasaules karā, viņš apzinājās bada draudus, tādēļ zemkopības jautājums viņa šķīta īpaši aktuāls, un viņš uzskatīja, ka Eiropai jāklūst vienotai un jāspēj pašai nodrošināt sevi ar zemkopības produktiem.

Žans Monē (*Jean Monnet*) bija franču ekonomists un politiķis, kurš ir viens no zināmākajiem Eiropas Savienību ietekmējušajiem cilvēkiem, būdams Francijas ārlietu ministrs strādāja pie Šūmana deklarācijas (*Schuman Plan*), ko var uzskatīt par vienu no pirmajiem un būtiskākajiem dokumentiem ceļā uz tagadējās Eiropas Savienības eksistenci.

Roberts Šūmans (*Robert Schuman*) ir otrs zināmākais cilvēks, kas strādājis pie Eiropas valstu savienošanas, būdams jurists, kopā ar Žanu Monē strādāja pie Šūmana deklarācijas, kuru publiskoja 1950. gada 9. maijā, kas uzskatāma par Eiropas Savienības dzimšanas dienu.

Pols Anrī-Spāks (*Paul Henri-Spaak*) bija beļģu politiķis, kurš strādāja pie Romas Konvencijas izstrādes, jo tika izraudzīts kā komisijas prezidents, kura strādāja pie šī līguma izveides.

Altjero Spinelli (*Altiero Spinelli*) radīja ideju par federālu Eiropu, jeb tā saukto Spinelli plānu (*Spinelli Plan*), kas guva lielu atbalstu 1980'tajos un 1990'tajos gados, un kalpoja kā liels iedvesmas avots dažādu integrācijas plānu un līgumu veidošanā.

6. SIMBOLISMA ELEMENTI LATVIJĀ

Latvijas valsts karoga modelis pieņemts 1917. gadā, kuru veidojuši Ansis Cīrulis un Valdemārs Tone, kaut gan, karoga iespējamie modeļi tika veidoti divi un izraudzīts tika tieši šo autoru veidotais modelis. Šis karoga modelis jau atradās Nacionālā teātra ēkā, kad tika proklamēta Latvijas valsts 1918. gada 18. novembrī. Likums par karoga un ģerboņa izmēriem tika pieņemts trīs gadus vēlāk un vēl pēc gada – 1922. gada 15. augustā Ministru Kabineta noteikumos tika precīzi raksturotas tā krāsas. Patreizējais Latvijas valsts karogs tika aizstāts ar Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas karogu pēc Latvijas valsts okupācijas un tās neatkarības zaudēšanas, taču karogu atgriezta pēc neatkarības atgūšanas 1990. gadā tādēļ var uzskatīt, ka esošā karoga modeļa lietošana mūsdienās simbolizē Latvijas valsts neatkarību un tiesības uz pašnoteikšanos, kā arī karoga vēsture atgādina par tā lietojuma pārtraukšanu okupācijas gados. Latvijas valsts karoga likumā³⁰ atrunāta valsts karoga lietošana pie visām ēkām un 4. maijā, 11. un 18. novembrī, savukārt sēru noformējumā ar melnu lenti – 25. martā, 14. un 17. jūnijā, 4. jūlijā un decembra pirmajā svētdienā, tāpat arī atrunāta karoga lietošana pie ministrijām un citām valstiskas nozīmes ēkām, kad karogs tiek lietots ikdienā, vai sakarā ar kāda būtiska valsts viesu ierašanos vai citos tamlīdzīgos gadījumos, kad valsts karoga lietošana pašvaldībās un privātajos īpašumos atstāta vai nu pašvaldības nosacījumu ziņā, vai pat brīvas namīpašnieku izvēles rokās.

Kopš iestāšanās Eiropas Savienībā, Latvijas valstij būtisks kļuvis arī otrs karogs – Eiropas Savienības karogs un tas pirmo reizi izmantots 2004. gada 1. maijā, kad arī uzsāka darbu pie karoga izplatīšanas lietošanai pilsētām, pagastiem un rajoniem. 2010. gada 1. maijā sāka darboties jauni Ministru Kabineta noteikumi, kuros atrunāta Eiropas Savienības karoga lietošana pie Ministru Kabineta ēkas, ministrijām, vēstniecībām un robežpunktos, taču iemesls, kādēļ karoga lietošana nav tikusi atrunāta par pašvaldībai piederošajām ēkām esot ekonomiska rakstura – izmaksas aprēķinātas augstas, tādēļ pašvaldību ēkām un privātīpašniekiem Eiropas Savienības karoga lietošana ir atstāta viņu pašu ziņā un tādēļ īpaši likumi šī karoga

³⁰ Latvijas Valsts Karoga Likums. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=200642> (aplūkots 30.04.2013)

lietošanai netiks izstrādāti sakarā ar to, ka Eiropas Savienības karoga lietošana atšķiras dalībvalstu vidū tādēļ Latvijā tā atstāta brīvprātīga.³¹

1873. gadā Baumaņu Kārļa sacerētā lūgšana par godu pirmajiem dziesmu svētkiem „Dievs, Svētī Latviju” ieguva sabiedrības atzinību vēl pirms tā kļuva par himnu, taču tā tika atskaņota Latvijas Republikas proklamēšanas laikā 1918. gada 18. novembrī, bet par oficiālo valsts himnu šis skaņdarbs kļuva 1920'to gadu otrajā pusē. Tāpat kā Latvijas valsts karogs, arī himna tika aizliegta padomju okupācijas gados, un tieši tāpat arī tā tika atjaunota 1990. gadā. Arī himnas lietošanai ir izstrādāts likums, kurā paredzēti gadījumi, kuros himna jāatskaņo, kā arī uzstādītas izturēšanās prasības tās atskaņošanas laikā. Līdzīgi kā ar Eiropas Savienības karogu, arī Eiropas Savienības himnai Latvijas valsts nav uzstādījusi nekādus lietošanas nosacījumus un definējusi situācijas, kurās tā būtu jālieto.

Aplūkojot Latvijas svinamo dienu sarakstus ir skaidrs, ka tie atšķiras atkarībā no sava ieturētā stila un iespējamās mērķa auditorijas. Ir svinamo un atceres dienu saraksti, kas ietver tikai visiem zināmākās un būtiskākās dienas, un ir saraksti, kuros minēti arī dažādi latviešu seno tradīciju sakarā esoši svētki, piemēram, Jurgī un Māras diena, taču šie saraksti ir vainu kalendāri, vai dažādas vietnes internetā. Pētījumam par identitātes konstruēšanu, visatbilstošākais saraksts ir Latvijas Republikas likums „Par svētku un atceres dienām”. Likumā norādītas visas oficiālās svinamās un piemiņas dienas un tajā skaitā arī iepriekš, Eiropas simbolikas apskata nodaļā minētais – 9. maijs, kas kā jau runāts, ir visu Eiropas Savienības dalībvalstu kopīgā svinamā diena. Sakarā ar to, ka oficiāli Eiropas Savienības svinamā diena ir tikai viena, protams, ka Latvijas svinamo dienu sarakstā atrast citas dienas nevar, kaut gan – veiksmīgs piemērs Eiropas identitātes konstruēšanai būtu 1. maija atzīmēšana sakarā ar iestāšanos Eiropas Savienībā, taču šo dienu nomāc jau 2 atzīmējamās lietas šajā datumā – darba svētki un Latvijas Republikas Satversmes sapulces sasaukšanas diena. Līdzīga situācija Latvijā ir arī ar 9. maiju. Kaut gan 9. maija motīviem būtu jābūt zilganos toņos (Eiropas Savienības karoga krāsas), tie daudz biežāk ir sarkanās nokrāsās (Padomju Savienības simbolisma krāsas). Sakarā ar Latvijas nacionālo vēsturi, 9. maijs vienmēr ir viens no skaļākajiem gada notikumiem, tāpat kā leģionāru atceres diena 16. martā. Abi šie datumi kontrastē savā starpā un notikumi tajos balstīti uz Latvijā esošos divkopienu sabiedrības īpatnību – dažādi Otrā Pasaules kara un

³¹ ES karoga lietošanas noteikumus neizstrādās. http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/230780-es_karoga_lietosanas_likumu_neizstradas (aplūkots 02.05.2012)

pēckara notikumi tiek interpretēti atšķirīgi, tādēļ katram no šiem datumiem ir savi atbalstītāji un piekritēji.

Kaut gan 9. maijs būtu labs datums gan sabiedrības saliedēšanai Latvijā, gan integrācijas procesu veicināšanai sakarā ar Eiropas Savienību, 9. maija notikumi paliek raksturīgi Latvijas sabiedrības, nu jau nacionālajām, tradīcijām, kas ne tikai rada troksni sabiedrībā, bet arī rada labvēlīgu politisko vidi dažādām politiskām partijām un politiskiem darboņiem. Ir skaidrs, ka šajā datumā raksturīgos notikumus un nekārtības varētu nomākt ar grandioziem Eiropas Savienības svētkiem, taču pasākumi par godu šiem svētkiem ir gandrīz nemanāmi un arī aplūkojot ziņu portālus sakarā ar 9. maiju Latvijā – nacisma sagrāves dienas notikumi pārņem virsrakstus, neskatoties uz kārtējo Latvijas īpatnību – nacisma sagrāves diena un otrā pasaules kara upuru piemiņas diena būtu jāsvēcin 8. maijā, nevis kā tas notiek Latvijā – Eiropas dienai paredzētajā datumā.

Rīgā aplūkojams liels daudzums mākslas, kultūras un vēstures pieminekļu no dažādiem vēsturiskiem laika posmiem. Sākot ar lielu daļu vēsturiskajiem arhitektūras pieminekļiem tūristu apmeklētajā Vecrīgā, līdz dažādu mākslinieku statujām Rīgā, un tā līdz Brīvības piemineklim un Brāļu kapu kompleksam. Tomēr ar jaunu pieminekļu vai tamlīdzīgu elementu būvniecību Rīgā neizraujas, tādēļ arī Eiropas Savienības simboliem atbilstoši pieminekļi nav sastopami. Iemesls tam tiek skaidrots kā dažādu iepirkumu konkursu iespējamā politizācija, kas noved pie lielas uzmanības šajā jomā.³² Kā jau daudzās jomās Latvijā – politiskie aspekti var apdraudēt daudzus jaunievedumus sakarā ar izteikti dažādi domājošu sabiedrību atšķirīgu politisko ideoloģiju sakarā. Šeit iespējamie scenāriji tiešām varētu būt dažādi – zinot lielo daudzumu eiro-skeptiski noskaņoto cilvēku, ko Ivars Ijabs kā vienu no iemesliem skaidro dažādu politisko darboņu aktivitātes lai noskaņotu sabiedrību pret Eiropas Savienību un Briseli³³ ir skaidrs, ka atrašanās Eiropas Savienībā un daudzi citi jautājumi, kas saistīti ar to, tiek izprasti dažādi, un sabiedrības reakcija uz tiem dalās vairākās grupās – atbalstītāji, eiro-skeptiķi un tie, kuri atbalsta daļu no jautājumiem, kamēr citus neatbalsta. Eiropas Savienības simbolisma elementu iekļaušana Rīgas ikdienā varētu radīt jautājumus – kuram pieder iniciatīva to darīt, kas vēlāk noved pie

³² Pieminekļi Latvijā – politizācijas upuri. <http://www.diena.lv/kd/maksla/pieminekli-latvija-politizācijas-upuri-13913033> (aplūkots 30.04.2013)

³³ Ivars Ijabs par eiro ieviešanu portālā Delfi.LV. <http://www.delfi.lv/news/national/politics/politologs-pastav-liela-iespeja-ka-bus-referendums-par-eiro-ieviesanu.d?id=42877424> (aplūkots 30.04.2013)

pretēji noskaņotās sabiedrības un politisko spēku pretenzijām, kas atkal būtu jauns materiāls dažādu problēmu radīšanai.

Atgriežoties pie dažās nodaļas iepriekš apskatītajiem ielu nosaukumiem, ir jāapzina tas, ka ielu nosaukumi var nedaudz skaidrot sabiedriskās domas konstruēšanu. Ja pieminekļiem var pāriet garām, un līdz karogiem acis nesniedzas, tad ielu nosaukumi tiek lietoti ikdienā – gan privātajā dzīvē, gan darba jautājumos, protams, to daļēji nosaka arī ielu izmērs un novietojums. Eiropas identitāti konstruējoši ielu nosaukumi vismazāk apdzīvotākajā Rīgas nostūrī, piedēvēti vismazākajai ieliņai starp 2 mazapdzīvotām ēkām, diez vai ir uzskatāmi kā apzināti centieni mazināt nacionālās identitātes nozīmību ar vēlmi palielināt cilvēku atbalstu un integrāciju Eiropas Savienības sastāvā. Aplūkojot Rīgas ielu nosaukumus³⁴ un analizējot tos pēc iepriekš aplūkoto Eiropas simbolu atslēgvārdiem un papildus analizējot tur esošos, atslēgvārdiem neatbilstošos nosaukumus, kļūst skaidrs, ka patreizējos Rīgas ielu nosaukumus varētu iedalīt vairākās grupās pēc to nozīmes – vēsturiski nosaukumi Vecrīgā, dažādu vēsturē būtisku personu nosaukumi gan no senākiem laikiem gan jaunāko laiku vēstures, tāpat arī dažādi nosaukumi, kuru nozīme meklējama attiecīgās ielas vēsturiskajos notikumos. Liels uzsvars likts uz dažādiem Latvijas vēsturē būtiskiem, praktiski, nacionālajiem varoņiem un tādām personām, kuras uzskatāmas par visiem zināmām – Krišjāņa Barona, Krišjāņa Valdemāra iela, Raiņa bulvāris un citas. Tomēr vismaz daļēji, daži nosaukumi šķiet izmantojami integrācijas jautājumu sakarā, kaut gan to patiesā izcelsme tāda var arī nebūt, taču tādi ielu nosaukumi kā – Tallinas iela, Stokholmas iela, Hamburgas iela un Viļņas iela ir veiksmīgs piemērs tam, ka arī tik vienkārši ielu nosaukumu varētu palīdzēt integrācijas jautājumos un identitātes konstruēšanā – šāda tipa nosaukumi rada atgādinājumu par apkārt esošo valstu saistību un vienotību. Protams, šajā gadījumā, arī fakts par Maskavas ielas nosaukuma eksistenci liecina, ka ielu nosaukumi, kas veidoti uz citu pilsētu nosaukumu bāzes ir vairāk kā ierasta tradīcija, nevis kādi apzināti sociālā konstruktīvisma instrumenti.

³⁴ VID. Rīgas ielu sadalījums. http://www.vid.lv/lv/gramatveziem/rigas_ielu_sadalijums (30.04.2013)

7. SIMBOLISMA ELEMENTI LIELBRITĀNIJĀ

Iepriekšējā nodaļā aplūkots Latvijas karogs neradīja daudz jautājumu, taču Lielbritānijas sakarā ir jānoskaidro pāris fakti. Iesākumā, Lielbritānija sevī ietver Angliju, Skotiju un Velsu, kas ir atsevišķas valstis un katrai no tām ir savs karogs. Par cik darba ietvaros aplūkojamas galvaspilsētas, tad šobrīd uzmanība tiks pievērsta Londonai, kas ir galvaspilsēta Anglijai un Lielbritānijai kopumā, kā arī ieņem lielākās pilsētas statusu visā Lielbritānijā, tātad aktuāli aplūkojamie karogi būs gan Anglijas, gan Lielbritānijas karogs, kā arī, protams, Eiropas Savienības karogs. Patreizējais Lielbritānijas karoga modelis ir pieņemts 1801. gadā³⁵ savukārt Anglijas patreizējais karogs ir daudz senāks – tā saknes meklējamas sešpadsmitajā gadsimtā.³⁶

Diskusijas par karogu prioritātēm ir sastopamas arī mūsdienās, sakarā ar to, ka Lielbritānijas sastāvā esošajām valstīm ir arī savi nacionālie karogi, un tādēļ daļa sabiedrības vēlas paturēt savu nacionālā karoga prioritātes, un tādā veidā nodalīt sevi no citām valstīm, kas atrodas Lielbritānijas sastāvā, tātad lai izprastu Lielbritānijas karogu lietošanas paradumus, ir jāsaprot, šī pētījuma ietvaros aplūkojamajai Anglijai arī ir divi karogi – viens ir Anglijas un otrs – Lielbritānijas karogs. Cenšoties izprast abu karogu lietojumu ir iespējams nonākt pie secinājuma, ka prioritāte tiek dota Lielbritānijas karoga lietojumam, kas arī ir vienīgais, kura lietošanai ir noteikti konkrēti datumi un nosacījumi, kurus izdodas veiksmīgi atrast. Lielbritānijas karogs, kas saukts arī par savienības karogu (*Union Flag*) ar likumu jālieto 9. janvārī – Kembridžas hercogienes dzimšanas dienā, 20. janvārī – Veseksas grāfienes dzimšanas dienā, 6. februārī – Karalienes stāšanās amatā dienā, 19. februārī – Jorkas hercoga dzimšanas dienā, 10. martā – Veseksas Ērla dzimšanas dienā, 21. aprīlī – Karalienes dzimšanas dienā, 9. maijā – Eiropas dienā karogs jālieto kopā ar Eiropas Savienības karogu, taču ja šādas iespējas nav (karoga statīvā ir vieta tikai 1 karogam, jālieto Lielbritānijas karogs). 2. jūnijs – Edinburgas hercoga dzimšanas diena, 15. jūnijs – oficiālās Karalienes dzimšanas dienas svinības, 21. jūnijs – Kembridžas hercoga dzimšanas diena, 17. jūlijs – Kornvālas hercogienes dzimšanas diena, 15. augusts – princeses dzimšanas diena, 10. novembris – pirmajā pasaules karā kritušo

³⁵ United Kingdom – History of the Flag. <http://www.crwflags.com/fotw/flags/gb-hist.html> (aplūkots 30.04.2013)

³⁶ Maps of The World – Flag of England. <http://www.mapsofworld.com/flags/england-flag.html> (aplūkots 30.04.2013)

atceres diena, 14. novembris – Velsas prinča dzimšanas diena. Tāpat arī ir noteikti dažādi karogu izkāššanas gadījumi atsevišķi kādai no Lielbritānijas sastāvā esošajām valstīm. Piemēram, 30. novembrī atzīmējama Svētā Andreja diena, kad Lielbritānijas karogs izkarams Skotijā, kad minēts, ka ja ēkai ir iespējams uzstādīt 2 karogus, nacionālo karogu „drīkst” lietot, taču pareizā secībā, norādot Lielbritānijas karoga pārākumu. Līdzīgi piekodināts par 23. aprīli - Svētā Georga dienu Anglijā un 1. martu - Svētā Dāvida dienu Velsā, kurās obligāti jālieto Lielbritānijas karogs, bet nacionālā karoga lietošana ir atzīmēta kā „atļauta” ja ir iespējams nodrošināt abu karogu klātesamību un atbilstošu secību, pasvītrojot Lielbritānijas karoga prioritāro statusu.³⁷

Interesanti ir tas, ka Lielbritānijas likumi ierobežoja nacionālā karoga lietošanu bez vietējās domes atļaujas, kuras izmaksas sasniegušas ap 355 britu mārciņām līdz pat 2012. gada nogalei, kad par nacionālā karoga lietošanu bija paredzēti sodi. Šo likumu atcēla un šī rīcība guvusi lielu atzinību, jo britu iedzīvotāji tiek raksturoti kā patriotiski noskaņoti cilvēki, kas ar karogu izmantošanu publisko savu nacionalitāti un patriotiskos uzskatus.³⁸

Līdzīga situācija kā ar karogiem ir arī ar himnām Lielbritānijā. Vienoto valstu kopuma nacionālā himna ir 1745. gadā pirmo reizi atskaņotā himna „*God Save the King*”, kas mūsdienās izmainīta par vienu vārdu un ļoti plaši pasaulē pazīstama kā „*God Save the Queen*”. Šo skaņdarbu atskaņo katru reizi kad publiski uzstājas Karaliene, sporta apbalvošanas ceremonijās, kurās visas Lielbritānijas sastāvā esošās valstis startējušas zem abreviatūras GB jeb Great Britain, kā arī futbola mačos Anglijā un Ziemeļīrijā, kamēr Skotijas un Velsas komandas izmanto skaņdarbus, kas atpazīstami kā valsts nacionālās dziesmas. Tāpat arī Anglijas iedzīvotāji nereti vēlas panākt savas nacionālās dziesmas atzišanu, piemēram, populāra Anglijas regbija komanda par savu himnu spēļu laikā neoficiāli ir pārņēmusi skaņdarbu „*Land of Hope and Glory*”.³⁹ Līdzīgi kā karoga jautājumos, par Eiropas Savienības himnas lietojumu, tāpat kā Latvijā, arī Lielbritānijā informācija nav atrodama, un šajā gadījumā tam arī ir pietiekams skaidrojums. Lielbritānija jau pēc savas būtības šobrīd ir sava veida valstu savienība ar visām no tā izrietošajām sekām – vēlmēm gan valstis

³⁷ GOV.UK - Designated Days for Union Flag Flying – Detailed Guidance. <https://www.gov.uk/designated-days-for-union-flag-flying> (aplūkots 30.04.2013)

³⁸ Express.co.uk - Now you won't brake the law when flying the flag. <http://www.express.co.uk/news/uk/347305/Now-you-won-t-break-the-law-when-flying-the-flag> (aplūkots 30.04.2013)

³⁹ National Anthem of England, Birtain, UK. <http://resources.woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/questions/anthem.html> (aplūkots 30.04.2013)

apvienot zem vieniem simboliem un vienas identitātes, gan arī sabiedrības pretspars šādai domai, un vēlme nošķirties pēc iespējas vairāk vienai valstij no otras.

Pieskaroties 9. maija pasākumiem Londonā, situācija ir krietni līdzīga Latvijas situācijai tādā ziņā, ka pastāv dažādi lokāla mēroga pasākumi, bez īpašas ažiotažas vai reklāmas. Varbūt par kāds klasiskās mūzikas koncerts kādā lielākā koncertzālē, taču neko vairāk par nepievilcīga paskata reklāmas bukletiņiem un vāji veidotām interneta vietnēm šajā sakarā atrast neizdodas. Interesanti, ka vieglāk ir uziet krievu valodas tekstus par uzvaras dienas svinēšanu Londonā⁴⁰, nekā kādus lielus 9. maijam raksturīgus pasākumus un notikumus.

Analizējot ielu nosaukumu un pieminekļus Londonā ātri vien kļūst skaidrs, ka iepriekš aplūkoti Eiropas Savienības simboli un tai būtisko personu vārdi Londonas ielās nemājo. Kā jau iepriekš paredzēts, protams, ka Vinstons Čērčils ir vienīgā persona, kuras vārds novērojams Londonā – gan muzejs, gan dažādas ēkas nosauktas bijušā premjerministra vārdā, tāpat arī Vinstona Čērčila un Frenklina Rūzvelta kopējā statuja, kurā attēlotas abas personas sarunā uz soliņa. Interesanta parādība Londonas nosaukumu un statuju lauciņā ir tāda, ka acīmredzot, Londonā daudz aktuālāki ir Amerikas Savienoto Valstu prezidenti, nekā Eiropas Savienības simbolisms. Viena no jaunākajām statujām Londonā ir Ronalda Reigana (*Ronald Reagan*) statuja, kas kopā ar Frenklina Rūzvelta (*Franklin D. Roosevelt*), Ābrahama Linkolna (*Abraham Lincoln*), Dvaita Aizenhauera (*Dwight D. Eisenhower*), Džona Kenedija (*John F. Kennedy*) un Džordža Vašingtona (*George Washington*) statujām ir jau sestā ASV prezidenta statuja Londonā.⁴¹ Tātad savā ikdienā, Londonu rotā nacionālā līmenī un vēsturē būtiski politiķi – Vinstons Čērčils, Šarls De Golls (*Charles de Gaulle*), kurš, kaut gan aktīvs Eiropas Savienības pirmsākumos un vēsturē, tomēr nav iekļūvis Eiropas Savienības galveno personu (*Founding Fathers of EU*) sarakstā, tā arī dažādu karalisko un titulēto cilvēku vārdi – Karalienes Viktorijas memoriāls, princeses Diānas piemiņas strūklaka, Jorkas hercoga statuja, un arī zinātnieki, kā Īzaks Ņūtons (*Isaac Newton*) un Čārlzs Darvins (*Charles Darwin*) un kā arī dažādās mākslinieciska rakstura statujas. Tāpat arī Londona plaši pazīstama ar savām raksturīgajām ēkām, kā Parlamenta ēka, *Big Ben* tornis un citas.

⁴⁰ <http://www.victorydaylondon.co.uk/> (aplūkots 30.04.2013)

⁴¹ Daily Mail. 10ft Ronald Reagan statue unveiled in London. <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2011077/10ft-Ronald-Reagan-statue-unveiled-London.html> (aplūkots 30.04.2013)

8. SIMBOLISMA ELEMENTI VĀCIJĀ

Patreizējais Vācijas karogs pirmo reizi tika pieņemts 1848. gadā, kad vācu zemes bija ceļā uz savstarpēju apvienošanos. Kaut gan apvienošanās tajā laikā tā arī neizdevās, šis karoga krāsas – dzeltena, sarkana un melna, tika pieņemtas par oficiālajām vācu karogu krāsām, līdz brīdim, kad dažādie štati apvienojās 1871. gadā, kad karoga krāsas tika nomainītas uz sarkanu, melnu un baltu, kas ilga līdz Vācijas sagrāvei pirmajā pasaules karā, kad iepriekšējās karoga krāsas tika atgrieztas. Nacistiskā režīma iestāšanās laikā, klasiskais Vācijas karogs tikai aizstāts ar nacistiskās partijas karogu, kas kļuva par nacionālo karogu līdz brīdim, kad nacistiskais režīms tika gāzts un iepriekšējais karogs kārtējo reizi ieguva savu nozīmi un vietu.⁴² Līdzīgi kā iepriekš aplūkotajai Lielbritānijai, kurā kā noskaidrots, ir gan kopējais savienības karogs, gan arī katrai tajā esošajai valstij ir savs karogs, arī Vācijā situācija ir līdzīga, tikai šoreiz – savi karogi ir katram no Vācijas sešpadsmit štatiem.

Tomēr karogu lietošanas un nacionālā lepnuma situācija Vācijā ir atšķirīga un problemātiska. Kaut gan šobrīd ir pat vairākas paaudzes iedzīvotāju, kas otro pasaules karu nav piedzīvojušas, Vācija no sava karoga un nacionālā lepnuma publiskas izrādīšanas izvairās. Ja salīdzina sabiedrības attieksmi pret savas valsts karogiem, piemēram, Lielbritānijā un Vācijā, ir manāms ļoti iespaidīgs kontrasts. Lielbritānijā ar lepnumu lieto gan savienības karogu, gan arī ar lielu devu nacionālā lepnuma sabiedrība cīnās par savas valsts nacionālā karoga, himnas un citu simbolu lietošanu, dažreiz pat cenšoties kopējos Lielbritānijas simbolus nolikt fonā, lai izceltu tieši savu nacionālo lepnumu un atšķirību, no citām valstīm. Nesen aplūkotais jauninājums par brīvprātīgu valsts nacionālā karoga lietošanu Anglijā liek domāt, ka karoga krāsas ir liels lepnums un iespēja parādīt savu patriotismu publiski, un ne tikai – bet gan jo publiskāk, jo vairāk, jo labāk – karogu un simbolu cīņas starp nacionālajām savā starpā, gan arī nacionālajām un savienības kopējām, ir novērojamas mediju virsrakstos. Taču Vācijas gadījumā – situācija ir pretēja. Otrais pasaules karš atstājis milzīgu iespaidu uz pasaules vēsturi, politisko vēsturi un Vācijas tēlu kopumā, īpaši jau dažādos medijos aktuālo Vācijas stereotipu pārspīlēšanu un vulgarizēšanu. Šādi, protams, tiek darīts ar lielu daļu valstu – paņemot kādu nacionālo īpatnību, tradīciju vai vēstures posmu, tiek uzpūsts mākslīgs stereotips ko vēlāk ņemas ne tikai izmantot

⁴² National Flag of Germany. <http://www.german-flag.org/> (aplūkots 30.04.2013)

dažādi izklaides mediji un industrijas, bet šie stereotipi arī iesēžas citu valstu sabiedrības prātos. Protams, ka var uzskatīt, ka publiska ākstīšanās sabiedrības vidū, un komēdiju līmeņa izklaides materiāli nav zinātniski argumenti kādas valsts nacionālajai izpausmei, taču no otras puses – komunikācija un socializācija ir ievērojami faktori identitātes un sabiedriskās domas konstruēšanā. Uzskatāms piemērs šim ir kaut vai populārākā interneta meklētājā novērojamā situācija, kad *www.google.com* meklēšanā ieraksta atslēgvārdus „*German symbolism*” un pats pirmais meklēšanā iegūtais rezultāts ved uz „*Nazi symbolism*”. Kuri tieši ir tie iemesli, kas vāciešiem liek nedaudz kautrēties no sava nacionālā lepnuma – otrā pasaules kara notikumi, vai mūsdienu sabiedrības nelielā ķircināšanās un stereotipu ekspluatācija, taču skaidrs ir tas, kas Vācija ar sava karoga izmantošanu neizceļas, un tieši šādā veidā Berlīne atšķiras no citām valstu galvaspilsētām, kas karogus izmanto drošāk. Berlīnē karogi tiek lietoti tikai pie valsts ēkām un īpašos gadījumos, taču privātā sabiedrība karogus gandrīz vai nelieto.⁴³ Ja Latvijā ar likumu noteiktas 10 dienas, kurās obligāti jāizkar karogs, ar iespēju to lietot arī personiskiem svētkiem, sērām vai notikumiem, pie nosacījuma, ka karogam tiek izrādīta pietiekama cieņa, tad Lielbritānijā oficiālās karoga lietošanas dienas ir 14, kā arī papildus dažādi iespējamie nacionālie svētki un pasākumu kādas valsts ietvaros, kuros arī karogu drīkst lietot, nodrošinot pret to pienācīgu izturēšanos. Vācijā oficiālās karoga lietojamās dienas ir tikai 8 : 27. janvāris – nacionālsociālisma upuru piemiņas diena, 1. maijs – darba svētki, 9. maijs – Eiropas diena, 23. konstitūcijas diena, kas pieņemta 1949. gadā, 17. jūnijs – Austrumvācijas sacelšanās diena, 20. jūlijs – Hitlera nogalināšanas mēģinājuma gadadiena, 3. oktobris – Vācijas apvienošana 1990. gadā, un divas svētdienas pirms pirmās adventes – visu kara upuru piemiņas diena. Šāds situācijas pavērsiens padara interesantāku turpmāko simbolu izpēti Vācijā, jo savas nacionālās identitātes pieklusināšanas ceļā, ir iespējama plašāka Eiropas vienotās identitātes konstruēšana un izpaušana.

Tomēr karoga lietošana nav vienīgā joma, kurā Vācijas sabiedrība ir piebremzēta. Nākamais aplūkojamais simbols arī ir iemantojis nelāgu slavu otrā pasaules kara laikā, tādēļ izjūtas pret šo nacionālo elementu ir pielīdzināmas situācijai ar karogu. Patreizējā himnu sarakstīja 1848. gadā nacionāli noskaņotais mākslinieks –

⁴³ Spiegel.de - Germany's Patriotism Problem : Just dont fly the flag.
<http://www.spiegel.de/international/germany-s-patriotism-problem-just-don-t-fly-the-flag-a-411948.html> (aplūkots 30.04.2013)

Augusts Heinrihs Hofmans fon Falesrlebens (*August Heinrich Hoffman von Fallersleben*) un tās ideja zem vārdiem „Vācija pāri visam” jeb oriģinālvalodā „Deutschland uber alles” simbolizēja to, kā Vācija ir augusi un tās kulturālā ietekme ir izpletusies. Skaņdarba mērķis bija cildināt vēsturi un cilvēkus, kas strādājuši gan pie valsts robežu plešanās, gan kulturālās ietekmes uz apkārtni. Otrā pasaules kara laikā, šī himna tika saglabāta kā nacistiskā režīma himna, un ar nelielām izmaiņām, iepriekšējais himnas motīvs tika pielāgots nacistiskā režīma darbības attaisnojumam. Ja iepriekš himnas tekstā bija lepnums par kultūras mantojumu un robežu platumu, kas attīstīts, tad nacistiskā režīma laikā, šo tekstu interpretēja kā attaisnojumu pakļaut citās zemes un šādi skaidroja Vācijas pārkumu pār citām pasaules valstīm un tautām, un himnu izmantoja kā ideoloģisku ieroci lai pierādītu Vācijas tiesības pār valdīšanu pasaulē. Pēc otrā pasaules kara šo himnu vairs neizmantoja, taču 1950. gadā daļu no tās sāka izmantot par Rietumvācijas himnu, un 1990. gadā – pilnā himna tika atjaunota par atkal apvienotās Vācijas oficiālo himnu.⁴⁴

Runājot par ielu nosaukumiem un arhitektūru, būtu jāņem vērā fakts, ka Berlīne par galvaspilsētu ir kļuvusi tikai no 1990. gada līdz ar to šajā gadījumā, jāaplūko būtu arī bijusī Vācijas galvaspilsēta – Bonna. Par Berlīnes ielām, izdevums *The New Yorker* raksta, ka tajās sastopami ļoti dažādi ielu nosaukumu tieši no vēsturiskā viedokļa un tajās atrodami dažādi zināmu cilvēku vārdi – gan Kārļa Marksa (*Karl Marx*) gan Hannas Ārendes (*Hannah Arendt*), tāpat arī Henrija Kisindžera (*Henry A. Kissinger*) iela un citas. Izdevumā pausts viedoklis, ka Berlīnes ielu kartē mājā ļoti liela vēstures deva, no Vācijas pagātnes⁴⁵, tādēļ iesākumā meklēt Eiropas Savienības simbolisma elementus liekās cerīgāk, nekā tas izrādījās Rīgas un Londonas gadījumos. Pētot Berlīnes ielu nosaukumus, acīs iekrīt Roberta Šūmana iela, taču šajā gadījumā – runa iet par komponistu, taču uzreiz pēc tam – Žana Monē iela, kas atrodas Berlīnē, tāpat arī Konrāda Adenauera iela. Aplūkojot Bonnu – arī tur atrodama Žana Monē iela, Konrāda Adenauera iela, De-Gasperī iela, arī Eiropas iela, kā arī Anrī Spāka iela. Kaut gan Gifhornas (Gifhorn) un Āhenas (Aachen) apgabali ne tuvu neatrodas Berlīnei vai Bonnai, tomēr iespējams būtiski ir pieminēt, ka iztrūkstošie Eiropas Savienības vēsturē būtiskākie cilvēki – Valters Halšteins un

⁴⁴ Britannica. German national anthem.

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/159893/Deutschlandlied> (aplūkots 02.05.2013)

⁴⁵ The New Yorker : Streets of Berlin.

<http://www.newyorker.com/online/blogs/georgepacker/2009/10/streets-of-berlin.html> (aplūkots 02.05.2013)

Džozefs Beks Vācijā tomēr ir atrodami. Valtera Halsteina iela atrodama Gifhornā, un Džozefa Beka vārds rotā nelielu rajonu Āhenā, kurā pavisam nelielā teritorijā apvienoti viņa, Konrāda Adenauera, de Gasperi, Žana Monē un Roberta Šūmana vārdi, un šajā gadījumā, runa ir par Eiropas Savienībai aktuālo Robertu Šumanu. Šī nelielā atkāpe no Berlīnes un Bonnas ir būtiska tādēļ, ka meklējot konkrētas personas pētāmajās Vācijas pilsētās, pārējās Eiropas Savienības personas pietiekami uzkrītoši izcēlās citu pilsētu ielu sarakstos un kartēs. Latvijas un Lielbritānijas gadījumā nebija manāms nekas tamlīdzīgs – ja konkrētie vārdi nebija atrodami, tad tie nebija atrodami ne kur – tīši vai netīši meklējot, kamēr Vācijas gadījumā, skatoties konkrētas pilsētas, tās personas, kas nebija atrodamas vai nu Berlīnē, vai nu Bonnā, uzreiz atradās kaut kur citur.

Par būtiskākajiem Berlīnes pieminekļiem un ēkām, kas dēvētas kāda notikuma vai cilvēka vārdos, var minēt dažādus otrā pasaules kara upuru pieminekļus un muzejus, tāpat arī dažādus veltījumus Eiropas ebrejiem. Liela daļa Berlīnes vēsturisko pieminekļu un ēku, protams, ir arī saistītas ar ļoti seno Vācijas vēsturi un kultūras vērtībām, kas nāk no vairākus gadsimtus tālākas pagātnes. Šī pētījuma ietvaros Vācijas sakarā daudz runāt par otro pasaules karu un tādēļ iespējams var aizmirst par patieso Vācijas seju, kas ir senatnīguma un klasiskas Eiropas kultūras, viens no būtiskākajiem stūrakmeņiem ar visu arhitektūras, muzeju un mākslas darbu esamību, kas šādai valstij un tās pilsētām pieder.

Tāpat arī kādā no Berlīnes augstskolām atrodas Žana Monē centrs (*Jean Monnet Centre Of Excellence*) un Roberta Šūmana tilts, kā arī Konrāda Adenauera politiskās izglītības centrs un *think-tank*, un Valtera Halšteina institūts. Bonnā atrodas Roberta Šūmana institūts un Konrāda Adenauera ģimnāzija

Par šiem simboliem runājot Vācijas sakarā ir būtiski minēt arī to, ka daļa no viņām gan ir dzimušas Vācijā, vai kā radnieciski saistītas ar to, kas nedaudz samazina argumentu vērtību par labu Eiropas Savienības identitātes konstruēšanai Vācijā, taču aplūkojamajās pilsētās un ārpus tām, ap šiem vācu izcelsmes vārdiem bija arī pietiekams daudzums citu valstu izcelsmes Eiropas Savienības veidotāju vārdi, turklāt uz Latvijas un Lielbritānijas gadījuma fona, konkrēta tendence par labu Eiropas Savienības identitātes konstruēšanai nav noliedzama.

9.IDENTIFICĒŠANĀS AR EIROPAS SAVIENĪBU

Eiropas identitātes konstruēšanas jautājumi padziļināti ir jāpēta kvantitatīvos pētījumos lai saprastu dažādu faktoru ietekmi Eiropas identitātes konstruēšanā – cik ļoti kādi elementi ietekmē sabiedrību. Johena Rozes (*Jochen Roose*) 2010. gadā veiktajā apskatā un Eirobarometra pētījumā⁴⁶ ir teikts, ka sevis identificēšanas ar Eiropas Savienību ir aktuālāka cilvēkiem, kas vairāk no tās iegūst un jūt zināmu personisko labumu, taču šim faktoram jau ir zināmi priekšnosacījumi. *Eurobarometer* dati parāda, ka vairāk iegūst un līdz ar to, vairāk sevi identificē ar Eiropas Savienību tie cilvēki, kuriem ir labāka izglītība, labāks darbs un veiksmīgāka karjera kopumā, tāpat arī jaunāki cilvēki biežāk sevi identificē ar Eiropas Savienību, nekā vecāka gadu gājuma cilvēki. Šis ir viens no veidiem, kā var izprast Eiropas Savienības identitātes veidošanos un no tā izriet, ka uzlabojumi šajā jautājumā meklējami caur dažādu atbalsta programmu veidošanu ar mērķi celt vidējo labklājības līmeni, jo ekonomiski stabilākiem cilvēkiem ir vairāk iespējas socializēties ar citu valstu pārstāvjiem, un caur šo procesu nonākt identitāšu mijiedarbībā, kā rezultātā viņi vairāk sevi var apzināt kā piederīgus arī citai kultūrai un videi, vai sajust kādu kopības sajūtu ar citu nacionalitāšu pārstāvjiem, kas, tāpat kā viņi, dzīvo ne tikai zem nacionalitātes simboliem, bet arī zem Eiropas Savienības karoga.

Otrs pētījumā aplūkots skaidrojums identifikācijai un tās līmeņa atšķirībām dalībvalstīs ir caur ceļošanu un ikdienišķu starptautisku kontaktu, kas vairāk skar cilvēkus, kas dzīvo robežu tuvumā pie apstākļiem, kad robežas starp valstīm vairs nepastāv. Sakarā ar to, ka Eiropas Savienība pastāv par vieglu pārvietošanos starp valstīm, šo iespēju izmantotāju pulks varētu kļūt lielāks, kas savukārt veicina jau iepriekš aplūkoto socializācijas procesu ķēdi, kas noved pie dažādu sabiedrību mijiedarbības un identifikācijas līmeņa izmaiņām.⁴⁷

Johena Rozes pētījumā piedāvātā trešā versija par identifikācijas līmeņu atšķirību ir vistiešākajā mērā aplūkota šajā darbā. Tā ir saistīta ar simboliem un izpratni par tiem. Protams, vienkārša simbolu klātesamība neko nenozīmē – simbolisma elementiem ir nepieciešama konkrētu vērtību un izpratnes piešķiršana,

⁴⁶ Jochen Roose. How European is European Identity? 6.lpp http://edocs.fu-berlin.de/docs/receive/FUDOCS_document_00000007591 (aplūkots 04.05.2013)

⁴⁷ Jochen Roose. How European is European Identity? 7.lpp http://edocs.fu-berlin.de/docs/receive/FUDOCS_document_00000007591 (aplūkots 16.05.2013)

par ko detalizēti runāts iepriekšējās darba sadaļās un aplūkoti dažādi simboli, to nozīme, potenciālā vērtība un to izmantojums izraudzīto dalībvalstu galvaspilsētās.⁴⁸

Tāpat arī runāts par to, ka iespējama sevis identificēšanas līmeņa izmaiņas laika gaitā – iespējams Eiropas Savienība nepastāv tik sen lai izveidotu gan gana stabilu identitāti, gan lai šo sajūtu spētu pārņemt dalībvalstis un šis arguments šķiet ļoti racionāls. Nereti atskatoties uz Amerikas Savienotajām Valstīm kā uz dažādu kultūru integrācijas mājvietu, kas daudzās jomās ir veiksmīgs piemērs dažādu nacionalitāšu integrācijai vienā valstī, gan tajā pat laikā labs piemērs savas unikalitātes saglabāšanai šajā pašā valstī, var tikt aizmirsts fakts, ka Amerikas Savienotās Valstis ir daudz senākas par Eiropas Savienību, kā arī pašā senāk vēsturē jau veidojušās uz iebraucējiem no dažādām Eiropas valstīm, taču jaunajā kontinentā bija pārāk maz simbolisku elementu un nacionālo vērtību, lai sabiedrība spētu pilnībā neizmainīt savu identitāti jaunās zemes iespaidos. Eiropas Savienības gadījumā, ir apvienotas valstis ar tādu pašu vēsturi, kā Amerikas Savienoto Valstu kopumā, taču vide apkārt sabiedrībai ir lielā mērā neizmainīta, kas nodrošina lielāku spēju saglabāt nacionālo identitāti.⁴⁹

Šie četri piedāvātie varianti ir aplūkoti kā arguments par to, ka sabiedrības integrācijai ir teorētisks pamats notikt, un ka Eiropas identitātes veidošanās process ir sācies un turpinās. Protams, tādi ir teorētiskie aspekti un pētījuma turpinājumā ir arī empīriski dati par to, kāda ir reālā situācija. Reālās situācijas skaidrojumi prasa padziļinātus pētījumus un skaidrojumus, jo ir skaidrs, ka viena puse ir teorētiska – argumenti ir patiesi un racionāli, šķietami – katrs no tiem ir iespējams un tāpat arī ir iespējamas to kombinācijas dažādās dalībvalstīs, tomēr otra zinātnes puse ir empīrija – cik lielā mērā konkrētu valstu iedzīvotāji sevi identificē ar Eiropas Savienību. Aplūkojot šos datus, būtu nepieciešams atsevišķs pētījums par katru no iepriekš apskatītajiem teorētiskajiem pamatojumiem Eiropas integrācijai, lai saprastu, kādēļ ir šādas atšķirības. Būtu jāveic pētījums gan par sociālekonomisko skaidrojumu, tāpat arī par starptautiskā līmeņa skaidrojumu un to, kā sevis identificēšanu ar Eiropu ietekmē laika gaita. Šī darba ietvaros ir neliels ieskats un atspēriena punkts turpmākajiem pētījumiem trešā pamatojuma skaidrojumam – simbolismam, tā nozīmei, ietekmei un patiesajam tā izmantošanas apjomam dažādās valstīs un pilsētās.

⁴⁸ Turpat.

⁴⁹ Jochen Roose. How European is European Identity? 8.lpp http://edocs.fu-berlin.de/docs/ceive/FUDOCS_document_00000007591 (aplūkots 16.05.2013)

Pētījuma dati parāda, ka uz jautājumu par to, cik tuvu aptaujātie jūtas Eiropas kontinentam ar 4 atbilžu variantiem – ļoti tuvu, tuvu, ne īpaši tuvu un absolūti ne tuvu, atbildes ir krietni atšķirīgas procentuāli uz visiem atbilžu variantiem, visās aptaujā aplūkotajās valstīs. Ar „ļoti tuvu” sevi identificē tikai 4,5% aptaujāto no Lielbritānijas, 3,4% no Latvijas, taču aptuveni 11,5% no Vācijas aptaujātajiem. Vācijā piebilsts „vidēji” jo ir nodalīta austrumu un rietumu daļa Vācijā, taču pārredzamības labad šajā apkopojumā par Johena Rozes pētījumu izmantots aptuvenš vidējais rādītājs. Ar atbildi „tuvu” sevi identificē 22,7% Lielbritānijā, 16,2% Latvijā un vidēji 47% Vācijā. Atbildi „ne īpaši tuvu” izvēlējušies 41,2% Lielbritānijā, 41,6% Latvijā un vidēji 35% no aptaujātajiem Vācijā. Taču visnoraidošāko atbildi par savas piederības identificēšanu ir izvēlējušies 31,6% Lielbritānijā, 38,8% Latvijā un tikai vidēji zem 6% aptaujāto Vācijā.⁵⁰

Kamēr iepriekš aplūkots pētījums sniedz nelielu ieskatu reālajā situācijā, pēc detalizētākas informācijas ir jālūkojas pirmavotā – Eurobarometra datos. Turpmāk aplūkoti Eurobarometra dati⁵¹ ir veidoti 2009. gada jūnijā un jūlijā, un prezentēti 2010. gadā, un par nacionālās un Eiropas identitātes tēmu šis ir jaunākais pieejamais pētījums. Kopskatā, kaut kādā mērā sevi par eiropiešiem atzīst 74% no visu dalībvalstu aptaujātajiem, taču tikai 32% sevi identificē ar Eiropu lielā mērogā un tas ir neliels kāpums kopš 2008. gada. Pievēršot uzmanību izraudzītajām dalībvalstīm par kurām runāts visa šī darba gaitā, vislielākais atzinuma procents ir Vācijā un tie ir 85%, 62% Latvijā un tikai 48% Lielbritānijā.⁵²

Taču lai precīzi izprastu šos datus ļoti interesanti ir aplūkot piedāvātos rezultātus jautājumam par elementiem, kas veido Eiropas identitāti. Vācieši lielāko vērtības procentu piešķir demokrātiskajām vērtībām – 52%, kam seko sociālā aizsardzība ar 35%, kopīga vēsture ar 20% un ģeogrāfija ar 19%. Nedaudz atšķirīgi būtiskākos Eiropas identitātes elementus izprot latvieši – lielāko vērtību ar 50% piešķirot tikai ģeogrāfiskiem faktoriem, kam ar demokrātiskajām vērtībām seko 26%, un 22% sociālajai aizsardzībai, kā arī kopīgai vēsturei – 19%. Būtiski minēt, ka no patreizējām dalībvalstīm, Latvija ir valsts, kas ar Eiropas identitātes jautājumos ģeogrāfiskos faktoros stāda visaugstāk no citām valstīm, savukārt demokrātiskās

⁵⁰ Jochen Roose. How European is European Identity? 10.lpp http://edocs.fu-berlin.de/docs/receive/FUDOCS_document_00000007591 (aplūkots 16.05.2013)

⁵¹ Eurobarometer 71 : Future Of Europe. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb713_future_europe.pdf (aplūkots 06.05.2013)

⁵² Jochen Roose. How European is European Identity? 10.lpp http://edocs.fu-berlin.de/docs/receive/FUDOCS_document_00000007591

vērtības un kopīgo vēsturi latvieši nostāda viszemākajā vērtībā savā izpratnē par Eiropas identitāti. Lielbritānijā, savukārt, būtiskākā identitātes sastāvdaļa ir demokrātiskās vērtības, taču tikai ar 35% un Lielbritānijas vērtību skala ir diez gan līdzīgos procentos dalīta. Demokrātiskajām vērtībām ar 35% seko 21% gan ģeogrāfijai, gan kultūrai, 19% sociālajai aizsardzībai un 18% kopīgai vēsturei.⁵³

Nākamais aplūkojamais jautājums ir saistīts ar vērtībām, kādas aptaujātie saista ar savu nacionalitāti. 52% latviešu uzskata, ka būt latvietim nozīmē justies latviskam, kam seko 38%, kas uzskata, ka nacionalitāte saistāma ar valodas zināšanām, un 37% ar tiem, kas uzskata, ka svarīga ir kopējā kultūra un tradīcijas. 30% latviešu uzskata, ka būtiska ir pilsonības tiesību izmantošana – vēlēšanas, 29% uzskata, ka būtiski ir piedzimt konkrētajā valstī, 23% uzskata, ka svarīgi ir būt augušan šajā valstī, bet 6% uzskata, ka svarīgi ir lai vismaz viens no vecākiem ir latviešu tautības. Lielākā daļa – 57% vāciešu uzskata, ka būtiskākais ir valsts valodas prasmes, kam seko 39% ar piedzimšanu valstī, 34% uzskata, ka būtiska ir kultūra un tradīcijas, 33% domā, ka būtiski ir izmantot pilsonības tiesības uz vēlēšanām, bet 32% uzskata, ka svarīgs ir piedzimšanas fakts konkrētajā valstī un 13% uzskata, ka galvenais ir lai vismaz 1 no vecākiem būtu vācietis. Lielbritānijas aptaujātajiem lielākā daļa – 46% lielāko vērtību piešķir piedzimšanas faktoram, taču mazāko vērtību – 29% no visām aptaujātajām valstīm piešķir personīgo nacionalitātes izjūtu daudzumam. 38% uzskata, ka būtiskākais ir kultūra un tradīcijas, kam seko 32% ar uzaugšanu valstī, 26% ar pilsonības tiesību izmantošanu, 19% ar valsts valodu un 15% uzskata, ka galvenais lai vismaz 1 no vecākiem ir no Lielbritānijas.⁵⁴

Nākamais jautājums apskata to, kā sabiedrība uzskata – kādas ir būtiskākās īpašības, kas definētu Eiropas identitāti. Vācijā lielākā daļa aptaujāto – 41% uzskata, ka svarīgākais ir būt dzimušam kādā no Eiropas valstīm, taču tikai par 1 procentu atpaliiek uzskats, ka svarīgi ir būt augušan kādā no Eiropas valstīm. 36% uzskata, ka svarīgi ir just piederību Eiropai, un 34% uzskata, ka būtiski ir ņemt daļību Eiropas kultūras tradīcijās. Interesanti, ka Latvijā aptaujātie galvenokārt jeb 44% uzskata, ka svarīgi ir just piederību Eiropai, kam seko 30% ar Eiropas tiesību izmantošanu jeb vēlēšanām Eiropas līmeņa vēlēšanās. 27% uzskata, ka svarīgi ir zināt papildus kādu

⁵³ Eurobarometer 71 : Future Of Europe. 40.lpp

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb713_future_europe.pdf (aplūkots 06.05.2013)

⁵⁴ Eurobarometer 71 : Future Of Europe. 45.lpp

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb713_future_europe.pdf (aplūkots 06.05.2013)

Eiropā lietojamu valodu, kamēr 24% par būtiskām uzskata tradīcijas, bet 23% - piedzimšanu kādā no Eiropas valstīm. Lielbritānijā – lielākā daļa jeb 33% uzskata, ka būtiski ir piedzimt kādā no Eiropas valstīm, kamēr vienādas vietas ar 24% dala Eiropas kultūra un vēlēšanas Eiropas mērogā. 23% uzskata, ka svarīgi ir uzaugt kādā no Eiropas valstīm, kamēr 22%, kas ir zemākais rādītājs pie šī izvēles varianta visās Eiropas valstīs, Lielbritānijā uzskata, ka ir svarīgi just piederību Eiropai. Interesanti, ka šis ir jau otrais jautājums, kurā Lielbritānija izvirza kādu zemāko izvēli starp visām dalībvalstīm un abos gadījumos – runa ir par nacionālo vai Eiropas identitāti, kur Lielbritānijā aptaujātie, no visām dalībvalstīm, vismazāko vērtību piešķir individuālās sajūtas faktoram, kamēr liela nozīme ir piešķirta piedzimšanai, uzaugšanai un tradīcijām. Tas parāda, ka Lielbritānijā sabiedrība ir vairāk noskaņot uz reālo vēsturi, saknēm un tradīcijām, nekā uz mūsdienīgu sapratni par *citizen of the world* terminu, vai spēju integrēties sabiedrībā aiz personīgās vēlēšanās. Tas, kā visi šie un citi dati ietekmē pētījumu un kā šie dati būtu skaidrojami no sociālā konstruktīvisma puses, tiks aplūkots nākamajā – secinājumu nodaļā.

SECINĀJUMI

Šis darbs tika veltīts būtiskai un aktuālai tēmai – Eiropas identitātei, un aplūkoja šo tēmu caur sociālā konstruktīvisma elementu – simbolismu. Temata aktualitāte un jautājuma nozīme aplūkota ievadā un darba saturā. Lai nonāktu pie gala rezultāta, darba gaitā tika nosprausti vairāki mērķi, uz kuriem pakāpeniski bija jāvirzās lai gūtu nelielu ieskatu izvirzītajos jautājumos. Iesākumā ir būtiski izprast Eiropas identitātes veidošanas nozīmi un aktualitāti. No teorētiskā viedokļa, lai nonāktu pie identitātes aplūkošanas bija jānoskaidro vairāki termini, kas saistīti ar šo tēmu – kas ir etniskās grupas, kas ir nacionālā identitāte un kas ir nācijas. Šīs nodaļas ir būtiskas lai izprastu problēmas dziļumu, taču lielu izpēti tās neprasa. Šie termini nav nedz jauni, nedz maz aprunāti – liela daļa no šīs informācijas ir pietiekami pieslīpēta un neskatoties uz to, ka katrs autors to spēj paskaidrot nedaudz savādāk, šī darba autors uzskata, ka zināma skaidrība šo jautājumu definēšanā ir izveidojusies un neraugoties uz izvēlēto vārdu atšķirību materiālos, tie pamatā nonāk pie vienāda, lai ļoti līdzīga definējuma.

Par cik darba pamatā ir sociālā konstruktīvisma teorija, arī šis termins ir jāskaidro, taču atšķirībā no iepriekš minētajiem, šī teorija ir nedaudz plūstošāka – tās izcelsme un pilnveidošanās mēdz tikt skaidrota dažādi, kā arī šī teorija ir pielietojama dažādu jautājumu risināšanā un galvenais tās lietojuma kritērijs ir spēja to adaptēt nepieciešamajai situācijai. Īsumā skaidrojot šo teoriju saistībā ar darba tēmu, autors nonāk pie vienkārša secinājuma – identitāte tiek konstruēta ar konkrētiem elementiem. Respektējot darba apjomu, nav iespējams aplūkot nedz visus identitāti veidojošos faktoros, nedz aprunāt visus sociālā konstruktīvisma elementus, tādēļ tiek izraudzīts viens no uzskatāmākajiem elementiem un tas ir – simbolisms. Turpinot skaidrot sociālā konstruktīvisma pielietojumu šai tēmai, ir būtiski saprast, ka ja uz identitātes un integrācijas jautājumiem lūkojās caur sociālā konstruktīvisma teoriju un tās elementiem, šajā gadījumā – simbolismu, kļūst skaidrs, ka vienu daļu no sabiedrības identitātes Eiropas Savienības dalībvalstīs veido arī simboli. Darba gaitā tiek izvirzīti daži no simbolisma elementiem, kurus izmanto gan nacionālās identitātes konstruēšanai dalībvalstīs, gan arī atbilstošas nozīmes un rakstura simboliskie elementi, kurus izmanto Eiropas identitātes konstruēšanai. Šie simbolisma elementi ir aplūkoti un skaidroti izvēlēto dalībvalstu gadījumos, kā arī

tiek skaidroti Eiropas Savienības simboli, un gan nacionālie gan Eiropas Savienības simboli tiek aplūkoti no to sastopamības izvēlēto valstu galvaspilsētās. Simbolu un galvaspilsētu izvēle ir loģiska – galvaspilsētas aplūkojas jo tās kalpo gan kā politiskie, gan kā reprezentatīvie valsts centri, savukārt simbolu izvēlē palīdz gan Eiropas Savienības mājas lapā aplūkotie būtiskākie simboli, gan dažādu valstu populārākie simboli. Vēlāk, sekojot izvēlētajiem simboliem un vārdiem no Eiropas Savienības, šie atslēgvārdi tiek meklēti konkrētās valstu galvaspilsētās, un neliela informatīva uzmanība tiek pievērsta arī kādai pilsētai ārpus galvaspilsētas, ja simbolu esamība tajā par kaut ko var pavēstīt aplūkojamā jautājuma ietvaros.

Pirms veikt galējos secinājumus sakarā ar izpētes jautājumu un hipotēzi ir būtiski pieminēt to, ka darba autors šī pētījuma ietvaros necenšas skaidrot to, ka nacionālo un Eiropas Savienības identitāti viennozīmīgi konstruē tikai simbolisms, kā arī autors nemēģina apgalvot, ka konstruktīvisma pieeja ir vienīgā teorija, kas būtu jāņem vērā ja runā par Eiropas Savienības identitāti un integrāciju. Darbs ir virzīts pietiekami šauri sakarā ar ierobežoto apjomu, darba mērķi un līmeni, taču arī šis nelielais ieskats identitātes un integrācijas jautājumos vēlāk varētu kalpot kā atspēriena punkts padziļinātāku un specifiskāku pētījumu veikšanai. Darba gaitā identitātes un integrācijas jautājumi aplūkoti tikai no vienas teorijas puses, pētīšanai un analizēšanai izvirzot tikai vienu šīs metodes instrumentu – simbolismu, un konkrēti pētāmie simbolisma elementu atslēgvārdi ir izvirzīti pēc pieņēmuma, ka tie varētu būt būtiskākie elementi, pēc kuriem vadīties. Ir skaidrs, ka Eiropas identitāti veido daudzi citi instrumenti, neskaitot simbolismu, kā arī simbolisma ietvaros būtu aplūkojams potenciāli daudz lielāks apjoms atslēgvārdu.

Darba ievadā tika izvirzīts izpētes jautājums, kura mērķis bija noskaidrot to, kurā no trīs dalībvalstu gadījumiem Eiropas Savienības simboli tiek izmantoti vairāk, un to lietojumu pielīdzināt datiem, kas vēlāk skaidro to, vai valstīs, kurās Eiropas Savienības identitāte tiek konstruēta veiksmīgāk, sabiedrībā tā ir novērojama augstākā līmenī, nekā valstīs, kurās simbolisko elementu klātesamība ir jūtama mazāka. Tam seko hipotēze par to, ka Vācijas galvaspilsētā Eiropas Savienības simbolisms varētu būt novērojams vairāk, skaidrojot to caur nacionālās un Eiropas Savienības identitātes nepieciešamību. Attiecīgi, Vācija pēc otrā pasaules kara notikumiem varētu būt nedaudz mērenāka nacionālisma vērtību izpausmē, kamēr Lielbritānijas iedzīvotāji varētu izrādīt izteiktu nacionālismu, gan sakarā ar savu vēsturi, gan to, ka Lielbritānija vienmēr ir šķitusi nedaudz nošķirtāka no Eiropas Savienības identitātes

jautājumiem. Latvijā izvēlēta kā vidusceļš – no vienas puses, tā ir jauna valsts, kurai ir iespēja sākt jaunu vēstures posmu, bet no otras puses – tā ir valsts, kas lielu savas vēstures daļu ir pastāvējusi zem svešiem karogiem, un ilgojas pēc savas neatkarības un nacionālisma.

Tālākajā darba gaitā noskaidrojas, ka izvirzītie pieņēmumi ir pareizi. Nacionālo simbolu lietojumā Vācija nevar sacensties ar Lielbritāniju un Latviju. Tāpat arī Eiropas Savienības simbolu lietojums valstīs ir atbilstošs hipotēzei – Vācijā ir sameklējami daudz vairāk izvirzītie atslēgvārdi, kamēr Lielbritānijā un Latvijā – gandrīz neviens. Darba turpinājumā tiek analizēti Eurobarometra dati par identitātes jautājumiem, kuros arī manāma iepriekš paredzētā situācija – Vācijā aptaujāto atbildes saistībā ar nacionālo un Eiropas Savienības identitāti liek domāt, ka Vācija ir eiropeiskāk noskaņota, nekā Latvija vai Lielbritānija. Šis secinājums un hipotēzes apstiprināšanās vien norāda virzienu turpmākiem pētījumiem, nevis ir uztverams kā pašsaprotama faktoru mijiedarbība. Ārpus simbolisma ietekmes, Vācijas noskaņojums par labu Eiropai un Lielbritānijas centieni saglabāt nacionālās vērtības varētu būt skaidrojamas ar dažādiem citiem faktoriem – cik ilgi katra no valstīm atrodas Eiropas Savienībā, kur palīgā nāk Latvijas gadījuma analīze, kas parāda, ka nacionālistiskāk noskaņotās valstis acīmredzot savu pieeju nemaina atkarībā pret dalības ilgumu Eiropas Savienībā. Taču šeit varētu vērtēt visus aplūkotos identitāti veidojošos faktoros un kopā ar simbolismu, izprast precīzāku identitātes konstruēšanas procesu, tādēļ šajā pētījumā aplūkotā informācija nevarētu tikt uztverta kā vienīgā patiesība, kas vēsta, ka simbolisma lietojums pilnībā nosaka sabiedrības attieksmi, taču šis pētījums varētu kalpot kā viens no posmiem, kādā iespaidīga mēroga pētījumā par Eiropas identitātes konstruēšanu, kas sevī aptvertu visus iespējamus faktoros, sākot ar aplūkoto simbolismu, turpinot ar valodas, ģeogrāfijas un vēstures faktoriem, līdz pat politiskajai darbībai un lēmumiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

- 1) Brass P. R. *Ethnicity And Nationalism*. New Dehli: Sage Publications, 1991, 358.lpp
- 2) Eriksen H.T. *Ethnicity and Nationalism*. London: Pluto Press, 2010, 246.lpp
- 3) Griffiths I.S. *Nationalism and Ethnic Conflict*. Oxford: Oxford University Press, 1993, 136.lpp
- 4) Guibernau M., Hutchinson J. *Understanding Nationalism*. Cambridge: Polity Press, 2001, 284.lpp.
- 5) Jackson R., Sorensen G., *Introduction to International Relations Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2006, 162-176.lpp
- 6) Miller D. *On Nationality*. Oxford: Clarendon Press, 1995, 210.lpp
- 7) Shalom P.I. *Political Construction of Social Knowledge*.. 2010, 231-245.lpp
- 8) Spencer P., Wollman H. *Nationalism – A Critical Introduction*. London: SAGE Publications, 2002, 238.lpp
- 9) Spohn W., Triandafyllidou A. *Europeanisation, National Identities and Migration*. London: Ruthledge, 2003, 250.lpp
- 10) Sporane B. *Nacionālā Identitāte un Atmiņas Institūcijas*. Valsts pētījumu programma, 2010, 20.lpp

CITI IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- 1) Britannica. German nacional anthem.
<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/159893/Deutschlandlied> (aplūkots 02.05.2013)
- 2) Center for Immigration Studies. Multiculturalism in the U.S
<http://www.cis.org/renshon/politics-of-recognition> (aplūkots 14.05.2013)
- 3) Daily Mail. 10ft Ronald Reigan statue unveiled in London.
<http://www.dailymail.co.uk/news/article-2011077/10ft-Ronald-Reagan-statue-unveiled-London.html> (aplūkots 30.04.2013)
- 4) Emanuela A. Matei : Could you characterize the EU as being a federal state?
http://www.researchgate.net/post/Could_you_characterize_the_European_Union_as_

being_a_federal_state_If_the_answer_is_not_yet_which_are_the_steps_to_take_in_order_to_accomplish_it (aplūkots 14.05.2013)

5) Eurobarometer 71. Future Of Europe.

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb71/eb713_future_europe.pdf

(aplūkots 16.05.2013)

6) Euractiv. Barroso: More EU integration indispensable for our economy.

<http://www.euractiv.com/priorities/barroso-federalism-concept-faces-news-519271>

(aplūkots 14.05.2013)

7) Euro area member states. <http://www.eurozone.europa.eu/euro-area/euro-area-member-states/> (aplūkots 14.05.2013)

8) EUROPA. Countries. http://europa.eu/about-eu/countries/index_en.htm (aplūkots 14.05.2013)

9) EUROPA. Symbols of EU. http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/index_en.htm (aplūkots 22.04.2013)

10) EU Politics – Social Constructivism.

<http://testpolitics.pbworks.com/w/page/24691740/Social%20%20Constructivism>

(aplūkots 16.05.2013)

11) Europolitix. European Intergration. <http://www.eupolitix.com/eu-integration.html> (aplūkots 14.05.2013)

12) ES karoga lietošanas noteikums neizstrādās.

http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/230780-es_karoga_lietosanas_likumu_neizstradas

(aplūkots 02.05.2012)

13) Express.co.uk - Now you won't brake the law when flying the flag.

<http://www.express.co.uk/news/uk/347305/Now-you-won-t-break-the-law-when-flying-the-flag> (aplūkots 30.04.2013)

14) GOV.UK - Designated Days for Union Flag Flying – Detailed Guidance.

<https://www.gov.uk/designated-days-for-union-flag-flying> (aplūkots 30.04.2013)

15) How the EU works. <http://europa.eu/about-eu/> (aplūkots 14.05.2013)

16) Ivars Ijabs par eiro ieviešanu portālā Delfi.LV.

<http://www.delfi.lv/news/national/politics/politologs-pastav-liela-iespeja-ka-bus-referendums-par-eiro-ieviesanu.d?id=42877424> (aplūkots 30.04.2013)

17) Latvijas Valsts Karoga Likums. <http://www.likumi.lv/doc.php?id=200642>

(aplūkots 30.04.2013)

- 18) Maps of The World – Flag of England.
<http://www.mapsofworld.com/flags/england-flag.html> (aplūkots 30.04.2013)
- 19) Pieminekļi Latvijā – politizācijas upuri.
<http://www.diena.lv/kd/maksla/pieminekli-latvija-politizācijas-upuri-13913033>
(aplūkots 30.04.2013)
- 20) National Anthem of England, Birtain, UK. <http://resources.woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/questions/anthem.html> (aplūkots 30.04.2013)
- 21) National Flag of Germany. <http://www.german-flag.org/> (aplūkots 30.04.2013)
- 22) Reuters. Euro zone expansion stalls as crisis rages.
<http://www.reuters.com/article/2012/05/30/us-ecb-convergence-idUSBRE84T11E20120530> (aplūkots 14.05.2013)
- 23) Roose J. *How European is European Identification?* 2010. http://userpage.fu-berlin.de/kfgeu/workingpapers/WorkingPaperKFG_19.pdf (aplūkots 16.05.2013)
- 24) Science Daily. http://www.sciencedaily.com/articles/e/ethnic_group.htm
(aplūkots 12.04.2013)
- 25) Spiegel.de - Germany's Patriotism Problem : Just dont fly the flag.
<http://www.spiegel.de/international/germany-s-patriotism-problem-just-don-t-fly-the-flag-a-411948.html> (aplūkots 30.04.2013)
- 26) The Founding Fathers of the EU. http://europa.eu/about-eu/eu-history/founding-fathers/index_en.htm#box_1 (aplūkots 29.04.2013)
- 27) The Economist. European unity: The history of an idea.
<http://www.economist.com/node/2313040> (aplūkots 14.05.2013)
- 28) The New Yorker : Streets of Berlin.
<http://www.newyorker.com/online/blogs/georgepacker/2009/10/streets-of-berlin.html>
(aplūkots 02.05.2013)
- 29) United Kingdom – History of the Flag. <http://www.crwflags.com/fotw/flags/gb-hist.html> (aplūkots 30.04.2013)
- 30) Urban Dictionary. <http://www.urbandictionary.com> (aplūkots 16.05.2013)
- 31) VID. Rīgas ielu sadalījums.
http://www.vid.lv/lv/gramatveziem/rigas_ielu_sadalijums (30.04.2013)
- 32) World Flags 101. <http://www.worldflags101.com/>

Bakalaura darbs

„Eiropas identitātes konstruēšana(trīs dalībvalstu gadījums)”

Izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (neskaitot izmantotos informācijas avotus un pielikumus) ir 111,401 rakstuzīmes (ieskaitot intervālus).

Autors:

Henrijs Verze

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: asociētais profesors Dr. sc. pol. Daunis Auers

16.05.2013.

Recenzents: docents Dr. sc. pol. Ivars Ijabs

Darbs iesniegts Politikas zinātnes nodaļā 16.05.2013

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe Līga Pričina

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

prot. Nr.

Komisijas sekretāre: